

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ  
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ  
МОВИ**

**Кваліфікаційна робота  
магістра**

**на тему МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ  
МОДАЛЬНОСТІ В ТВОРАХ О. ГЕНРІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ  
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 2 курсу,  
групи 8.0350-ап  
спеціальності 035 Філологія  
спеціалізації 035.041 Германські  
мови та літератури (переклад  
включно), перша-англійська  
освітньо-професійної програми  
Переклад (англійський)  
**Вінтерголлєр Аліна Сергіївна**

Керівник к.ф.н., доц. Чуюн С.О.  
Рецензент к.ф.н., доц. Юнацька А. Б.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології \_\_\_\_\_  
 Кафедра теорії та практики перекладу з англійської мови \_\_\_\_\_  
 Освітній рівень магістр \_\_\_\_\_  
 Спеціальність 035 Філологія \_\_\_\_\_  
 Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),  
 перша – англійська  
 Освітньо-професійна програма Переклад (англійський) \_\_\_\_\_

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

**Завідувач кафедри теорії  
та практики перекладу з  
англійської мови**

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 року

**ЗАВДАННЯ  
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА  
ВІНТЕРГОЛЛЕР АЛІНИ СЕРГІЇВНИ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Мовні засоби вираження суб'єктивної модальності в творах О. Генрі та особливості перекладу українською мовою»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Чуян Світлана Олександрівна, к.ф.н., доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» квітня 2021 року № 566-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 22.11.2021 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту)

Теоретичні засади дослідження особливостей категорії модальності та аналіз засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначення специфіки категорії «модальність»; зазначити методологічні засади аналізу суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі; практично проаналізувати засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.

## 5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Задання прийняв
Вступ	Чуян С. О., доц.	07.05.2021	07.05.2021
Розділ 1	Чуян С. О., доц.	03.06.2021	03.06.2021
Розділ 2	Чуян С. О., доц.	15.07.2021	15.07.2021
Розділ 3	Чуян С. О., доц.	14.08.2021	14.08.2021
Висновки	Чуян С. О., доц.	27.09.2021	27.09.2021

6. Дата видачі завдання 22.04.2021 року**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз, укладання бібліографії	квітень 2021	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2021	виконано
3.	Написання вступу	червень 2021	виконано
4.	Написання теоретичний розділів 1 та 2	серпень 2021	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2021	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2021	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2021	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2021	виконано
9.	Захист	грудень 2021	виконано

**Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)**

Магістрант

\_\_\_\_\_ (підпис)

А. С. Вінтерголлер

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

\_\_\_\_\_ (підпис)

С. О. Чуян

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

\_\_\_\_\_ (підпис)

В. В. Погонєць

(ініціали та прізвище)

## РЕФЕРАТ

Дослідження присвячено засобам вираження суб'єктивної модальності в новелах О. Генрі.

**Об'єкт дослідження:** модальність як граматична категорія в англійській мові.

**Мета роботи:** теоретично дослідити особливості категорії модальності та практично проаналізувати засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.

**Теоретико-методологічні засади:** ключові положення теорії модальності (Ш. Баллі, Ф. Бацевіч, С. Бернацька, В. Виноградов, І. Вихованець, І. Гальперін, Ф. Палмер, О. Хомутова). Отримані результати: О. Генрі використовує граматичні, лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності, а також їх комбінації. Найчастіше зустрічаються граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності. Їх кількість склала понад половину (52,8%) від усіх досліджуваних засобів. Суб'єктивна модальність на граматичному рівні виражається переважно модальними дієсловами, морфологічні афіксальні засоби зустрічаються рідше. Середню частотність продемонстрували синтаксичні (28,4%) та стилістичні (12,4%) засоби вираження суб'єктивної модальності. Серед синтаксичних засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі найбільш розповсюдженими є питальні речення, які виконують різні комунікативні та модальні функції. Рідше зустрічаються питальні речення. Найрідше – інверсія та еліпсис. Стилiстичні засоби вираження суб'єктивної модальності – тропи, стилістичні фігура та ампліфікації – у новелах О. Генрі розподілилися приблизно однаково. Дещо частіше зустрічаються ампліфікації. Найрідше в аналізованому матеріалі зустрічаються лексичні засоби суб'єктивної модальності (3,6%), а також комбінація різних засобів (2,8%). На лексичному рівні переважають модальні слова із семантикою вираження впевненості у повідомлюваному, рідше зустрічаються слова із

семантикою вираження непевності у ймовірності повідомлюваного. У комбінаціях засобів вираження суб'єктивної модальності найчастіше використовується комбінація окличних речень із стилістичними засобами, найрідше – комбінація питальних речень із стилістичними засобами.

**Ключові слова:** *модальність, суб'єктивна модальність, засоби вираження суб'єктивної модальності, новели О. Генрі.*

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ПРОБЛЕМА ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОДАЛЬНІСТЬ».....	10
1.1 Модальність як лінгвістична категорія .....	10
1.2 Види модальності .....	14
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ О. ГЕНРІ .	26
2.1 Основні підходи до класифікації мовних засобів вираження суб'єктивної модальності.....	26
2.2 Жанрово-стильові особливості новелістики О. Генрі .....	30
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ О. ГЕНРІ .....	47
3.1 Граматичні засоби вираження модальності в новелах О. Генрі .....	47
3.2 Лексичні засоби вираження модальності.....	51
3.3 Синтаксичні засоби вираження суб'єктивної модальності.....	52
3.4 Стилiстичні засоби вираження модальності .....	58
3.5 Комбінація засобів вираження модальності .....	61
ВИСНОВКИ .....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....	69
ДОДАТОК А .....	81
ДОДАТОК Б .....	123
ДОДАТОК В.....	127
ДОДАТОК Г .....	138
ДОДАТОК І .....	146

## ВСТУП

**Актуальність дослідження** пов'язана зі зростанням наукового інтересу до проблематики модальності, що відповідає загальній антропоцентричній парадигмі сучасних філологічних досліджень. Дослідження модальності передбачає звернення до тексту як продукту активної мовленнєвої діяльності людини. В цьому аспекті категорія модальності знаходиться в одному ряду з категоріями персональності, темпоральності та локальності як актуалізаційних ознак цілісного тексту.

Загальні питання модальності у лінгвістиці розглядали Н. Арутюнова, С. Ахметова, Дж. Байбі, Ш. Баллі, С. Бернацька, В. Виноградов, І. Вихованець, В. Гак, І. Гальперін, Дж. Гевінс, Е. Гитайло, Н. Гуйванюк, О. Дельва, О. Єсперсен, Дж. Коатс, Т. Космеда, О. Красненко, М. Ляпон, Р. Мразек, А. Мусатов, І. Нагорний, Л. Найтс, О. Ніка, О. Насамбаєва, О. Падучева, Ф. Палмер, В. Панфілов, І. Присяжнюк, Н. Річер, П. Сімпсон, І. Смуцинська, Ю. Степанов, С. Флайшмен, О. Хомутова, В. Шинкарук та ін.

Види модальних значень вивчали В. Бондаренко, Г. Грайс, О. Єсперсен, О. Красненко, Л. Павленко, П. Сімпсон, І. Смуцинська та ін.

Категорію суб'єктивної модальності досліджували Ф. Бацевич, В. Козловський, Н. Максимова, Л. Павленко, С. Педченко, Г. Петросян, П. Сімпсон, І. Смуцинська, В. Ткачук, Дж. Холмс та ін.

Актуалізацію ролі автора та/або персонажів у визначенні суб'єктивної модальності досліджували С. Аверинцев, К. Атарова, М. Бахтін, Г. Богін, Д. Кіп'ятська, Г. Лесскіс, Н. Максимова, О. Омелькіна, Г. Петросян та ін.

Засоби вираження суб'єктивної модальності досліджували в узагальненому вигляді І. Присяжнюк, І. Розова, І. Смуцинська, К. Хенгвелд; окремі засоби вивчали Н. Коцюба, Т. Хомутова (лексичні засоби), А. Грищенко, О. Доценко, В. Касевич, П. Панічева, І. Панфілов, А. Приходько, Т. Хомутова, В. Храковський (синтаксичні засоби),

О. Есперсен, А. Загнітко, Н. Костуськ, Н. Коцюба, К. Хенгвелд, Т. Хомутова, Я. Черепньова (граматичні засоби), А. Кротова, О. Маріна, Т. Хазагеров, Г. Хоменко, І. Чернухіна, Л. Ширіна (стилістичні засоби) та ін.

Жанрово-стилістичні особливості новел Р.Генрі вивчали А. Адок, Е. Аметт, В. Блейк, Е. Гарсія, П. Горовіц, Б. Ейксенбаум, Р. О'Коннор, С. Лікок, Ф. Паті, М. Скофілд, Р. Фоулер та ін.

У той самий час, засоби вираження модальності у новелах О. Генрі недостатньо досліджені у вітчизняній лінгвістиці, що обумовлює **актуальність** та доцільність обраної теми дослідження

**Наукова новизна** полягає у спробі власної класифікації засобів вираження модальності на матеріалі новел О. Генрі.

**Об'єкт дослідження** – модальність як граматична категорія в англійській мові.

**Предмет дослідження** – засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.

**Мета дослідження** – теоретично дослідити особливості категорії модальності та практично проаналізувати засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.

**Завдання дослідження:**

1. Визначити специфіку категорії «модальність».
2. Зазначити методологічні засади аналізу суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.
3. Практично проаналізувати засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі.

**Матеріалом дослідження** слугували 250 одиниць, що містять категорію модальності із новел О. Генрі “Cosmopolite In A Café”, “The Assessor of Success”, “The Ransom of Red Chief”.

**Методи дослідження** – *аналіз* використовувався при вивченні наукової літератури, *лінгвістичний аналіз* використовувався для дослідження засобів



вираження категорії модальності, *компаративістський аналіз* та *контрастивний аналіз* було використано при порівнянні різних засобів вираження категорії модальності, *синтез* використовувався для узагальнення висновків вчених та наших власних результатів дослідження, *класифікацією* послуговувалися при визначенні засобів вираження категорії модальності, *квантитативний аналіз* було використано для підрахунку одержаних даних, *графічні методи* використовувалися для унаочнення отриманих результатів дослідження.

**Практична значущість дослідження** – результати магістерської роботи можуть бути застосовані у курсі граматики англійської мови.

**Структура роботи:** дослідження складається з реферату, summary, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. У вступі визначено актуальність дослідження, обґрунтовано об'єкт, предмет, мету та завдання. У першому розділі досліджується модальність як лінгвістична категорія, визначаються види модальності. У другому розділі розглядаються методологічні засади дослідження засобів вираження суб'єктивної модальності в новелах О. Генрі: визначаються основні підходи до класифікації мовних засобів вираження суб'єктивної модальності та аналізуються жанрово-стильові особливості новелістики О. Генрі. У третьому розділі, що містить власні результати дослідження, здійснюється аналіз мовних засобів вираження суб'єктивної модальності в новелах О. Генрі. Зокрема, визначаються граматичні, лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності у досліджуваних новелах, а також випадки їхніх комбінацій. У висновках надано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить добірку із 250 одиниць із засобами вираження суб'єктивної модальності з новел О. Генрі “Cosmopolite In A Café”, “The Assessor of Success”, “The Ransom of Red Chief”, які стали фактичним матеріалом дослідження.

## РОЗДІЛ 1

### ПРОБЛЕМА ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «МОДАЛЬНІСТЬ»

#### 1.1 Модальність як лінгвістична категорія

Поняття модальності використовується в різних науках, зокрема в логіці та лінгвістиці, що створює певну плутанину щодо логічних та мовних модальностей. У модальній логіці модальність визначається як відношення речення до об'єктивної реальності на основі або способу її існування (можливість, фактичність, необхідність), чи воно є істинним чи хибним. Поняття модальності в лінгвістиці здається розмитим і відкриває ряд можливих визначень. Аналіз наукової літератури дозволяє нам визначити два основних підходи у лінгвістиці до розуміння модальності: логічно-граматичний та функціонально-семантичний.

Згідно **першого (логічно-граматичного) підходу**, мовна модальність визначається як функціонально-семантична (умовна) категорія, яка виражає відношення висловлювання до реальності-нереальності, як заявляє мовець [Palmer 1998].

Орієнтований на мовця характер модальності в лінгвістиці відрізняє її від модальності в логіці. Наприклад: за логікою речення “Stockholm is the capital of Great Britain” характеризується нефактичною (нереальною) модальністю, оскільки пропозиція є хибною. У лінгвістиці те саме речення, з точки зору мовця, представляє ситуацію як факт, отже, тип модальності – це реальність.

Важливо підкреслити, що лінгвістику не цікавить істинність чи хибність висловлювань, що може бути доведено лише емпіричним шляхом, тобто експериментально, і не існує системи мовних засобів для вираження

істини чи хиби. Мовна модальність стосується виключно реальності-нереальності, яку має на увазі мовець [Palmer 1990:116]. Згідно з цією інтерпретацією, художня література (романи, оповідання, наукова фантастика тощо) відноситься до мовної реальності, хоча персонажі цих творів, можливо, ніколи не існували в реальному житті. Однак модальності в логіці та лінгвістиці тісно, хоч і опосередковано, пов'язані між собою щодо їх семантики.

Згідно цього логічного підходу, модальність розглядається як єдність двох модальностей: модальності реальності та модальності нереальності. Модальність реальності характеризує ситуації як факти реальності з точки зору мовця, тоді як модальність нереальності є особливістю ситуацій, що інтерпретуються мовцем як не факти. Наприклад: *My house is closed* [HTLB]. *Once it was my home* [HTRB] (факти – модальність реальності); *I wish you could have seen him* <...> [HTLOTT], <...> *if you want to starve and put on airs, go ahead* [HTTL]. *It might be said that Lou furnished the color* <...> [HTTL]. *Perhaps no other college could have fitted her as well for her life's ambition* <...> [HTTL] (нефакти – модальність нереальності). Як видно з прикладів вище, модальність стосується семантично не лише дієслова, а цілого речення [Jespersen 1992; Palmer 1998]. Що більш, семантичний обсяг і засоби вираження нереальності не є однорідними [Хомутова 1985]. Таким чином, семантика нереальності представлена трьома типами модальності [Khomutova 2014, с. 397]:

1) нефактична модальність, наприклад: *I wish you could have seen him* <...> [HTLOTT];

2) модальність спонукання, наприклад: <...> *if you want to starve and put on airs, go ahead* [HTTL];

3) модальність припущення наприклад: *Perhaps no other college could have fitted her as well for her life's ambition* <...> [HTTL].

Нефактична модальність розглядається як неявне заперечення реальності ситуації. Модальність спонукання характерна для прямого та непрямого спонукання до виконання дії. Додаткова модальність характеризує ситуації, які можливі або ймовірні з точки зору мовця.

Вищезазначені семантичні типи нереальної модальності мають спільну семантичну базу: усі вони характеризують ситуацію як нефактичну з точки зору мовця. Отже, згідно першому підходу, мовна модальність – це протиставлення дійсності та нереальності. Значення реальності інтенсивне. Значення нереальності велике: воно складається з нефактичності, спонукання та припущення.

Згідно **другого (функціонально-семантичного) підходу**, модальність розглядають як понятійну категорію зі значенням відношення мовця до змісту висловлювання і відношення змісту висловлювання до дійсності [Ахманова 1969, с. 237]. Категорія модальності з позиції деяких лінгвістів [Бондаренко 1979, с. 59-60; Гальперин 1981, с. 36; Ляпон, 1990, с. 303; Селіванова 2006, с. 383] трактується як функціонально-семантична категорія, що реалізується у двох видових значеннях: об'єктивно-модальному та суб'єктивно-модальному.

За цим підходом, явище модальності належить до важливих структурно-змістовних елементів концептуальної картини світу, є складним та багатоаспектним. Модальність «<...> – функціонально-семантична категорія, яка виражає відношення змісту висловлення до дійсності або суб'єктивну оцінку висловлюваного» [Українська мова: Енциклопедія 2007, с. 385]. С. Бернацька визначає категорію модальності як «функціонально-семантичну категорію, що оформлюється на рівні речення та має розгалужену систему семантичних відтінків і засобів їхнього вираження» [Бернацька 2011, с. 8].

Великий вплив на розвиток теорії модальності зробило трактування модальності В. Виноградовим. Характеризуючи категорію модальності, він

відзначає: «Будь-яке цілісне вираження думки, почуття, спонукання, відображаючи дійсність в тій чи іншій формі висловлювання, вбирається в одну з існуючих в даній системі мови інтонаційних схем речень і висловлює одне з тих синтаксичних значень, які в своїй сукупності утворюють категорію модальності» [Виноградов 1950, с. 41].

Отже, ми бачимо, що семантичний спектр суб'єктивної модальності набагато ширший, порівняно з об'єктивним. Значення, що складають цей спектр, не є однорідними і вимагають систематизації. Тому **третій підхід** до дослідження модальності враховує і її логічні, і її функціонально-семантичні особливості. Деякі з них не мають прямого зв'язку з граматичною системою. Так, І. Нагорний досліджує семантику, опрацьовуючи логічну концепцію як перетини різних аспектів висловлювання кореляції дійсності:

- логічний аспект (встановлення судження як відносно істинної одиниці),
- функціонально-семантичний аспект (встановлення факту з посиланням на достовірність / недостовірність інформації),
- ситуативний аспект (встановлення мовної ситуації на основі її співвідношення з дійсністю),
- аспект припущення (встановлення передумови щодо відповідності / невідповідності їх мовленнєвої ситуації),
- семантичний аспект (встановлення пропозиції відповідно до її правдивості / хибності),
- комунікативно-прагматичний аспект (встановлення факту відповідно до її мовленнєвого впливу на адресата) дослідники вважають найбільш важливим серед іншим [Нагорний, с. 384]. Це є певним підтвердженням того, що деякі лінгвісти заперечують дихотомічну ідею традиційної модальності, оскільки будь-який тип модальності, особливо об'єктивна, пояснює насамперед ставлення мовця (автора, адресанта) до змісту висловлювання.

Тож під поняттям «модальність», передусім, розуміють лексико-граматичну сферу, але у широкому розумінні до неї залучають все, що якимось чином співвідноситься з власне семантичним полем, тобто зі значенням слова [Коцюба 2013, с. 43]. За визначенням Н. Коцюби, модальність – це категорія значення, яке містить зв'язок дії з реальністю або ставлення мовця до дії [Коцюба 2013, с. 43]. Мовець не тільки передає інформацію адресатові про дійсність, але й виражає своє ставлення та свою оцінку цієї дійсності.

Отже, попри відмінності у логіко-граматичному та функціонально-семантичному підходах, ми вважаємо, що вони взаємодоповнюють один одного. Модальність можна зрозуміти як взаємопроникнення мовлення та мислення, у якому мислення для передачі інформації опирається на відповідні мовні структури. Таке поєднання починається пізнавальною функцією мови і закінчується вираженням думки через сформоване висловлення. Так реалізується найважливіше завдання комунікаційної функції мови – передається інформація від адресата до мовця.

## 1.2 Види модальності

Аналіз підходів до визначення модальності у попередньому параграфі дозволив визначити, що модальність є не тільки характеристикою реальності і нереальності, але і ставленням мовця до висловлюваного. Виділяються два типи модальності: об'єктивна і суб'єктивна (авторська), але в тексті складно виділити чітку межу між ними.

Багато дослідників вважають, що модальність в тексті є суб'єктивною. В той же час, наразі у фокусі уваги дослідників знаходиться не протиставлення об'єктивного й суб'єктивного аспектів модальності, а її

комунікативний модус – модус оцінки, знання, думки. У цьому руслі модальність осмислюється як монолітна неподільна категорія, зміст якої складають суб'єктивні відношення, асоційовані з адресантом. До того ж, проектуючи модальність на художній текст, можливим є використання лише поняття суб'єктивна модальність, адже принцип реальності/нереальності зображених світів, характерний для об'єктивної модальності, не діє у рамках художніх текстів: вони виражають лише суб'єктивне відношення до дійсності, переломлене крізь призму авторської свідомості [Гальперин 1981, с.115]. Модальність може мати значення твердження, наказу, побажання, допущення, достовірності, ірреальності та ін.

Суб'єктивність – це іманентна характерна риса модальності. Вона екстраполює модальну семантику на предмет лінгвістичної прагматики, даючи, з іншого боку, перспективу для подальших формулювань суб'єктивної модальності як «семантико-прагматичного чинника одиниці комунікації та спілкування в цілому» [Бацевич 2010, с. 191], категорія модусу типу дискурсу [Ніка 2009], конкретні значення якого, а також їх багаторівневі засоби вербальної актуалізації утворюють складні функціонально-семантичні поля з ідентифікацією основних та диференціальних, частково синкретичних, периферійних зон.

Отже, категорія модальності може диференціюватися на два види: 1) об'єктивну і 2) суб'єктивну, з якої відокремлюють авторську [Валгіна 2003, с. 7; Розова 2008, с. 6; Смушинська 2001, с. 7] чи «аксіологічну» [Арутюнова 1996, с. 57; Маріна 2004, с. 38], при чому О.Дельва вважає поняття «авторська модальність» та «аксіологічна модальність» синонімічними [Дельва].

Ми дотримуємося точки зору тих вчених, які вважають, що об'єктивний та суб'єктивний компоненти є тісно взаємозалежними і формують фон модальності [Pechenko 2020, с. 100]. Об'єктивна складова наближається до логіко-граматичного розуміння модальності [Доценко 2006;

Касевич, 1985], що свідчить про певні особливості певного об'єкта. Об'єктивна (первинна, предикативна, онтологічна, об'єктна, деонтична) модальність характеризує зв'язок між інформаційним змістом та позамовною дійсністю щодо оцінки мовцем першої, визначеної на основі реальності / нереальності (її можливості / неможливості, бажаності / небажаності), необхідності / правдивості). Суб'єктивний компонент складніше, ніж об'єктивний, що стосується природи; тому він не має певного визначення в теорії мовної модальності. Пріоритетним є так зване вузьке тлумачення, яке визначає, що доповідач поводиться з інформаційним змістом, обмеженим епістемічною (переконливою, ментальною) семантикою.

Об'єктивна модальність є обов'язковою ознакою будь-якого висловлювання, однією з категорій, які формують предикативну одиницю – речення. Цей вид модальності виражає відношення того, хто повідомляє до дійсності в плані реальності (здійснення або здійсненності). Об'єктивна модальність органічно пов'язана з категорією часу і диференційована за ознакою часової визначеності – невизначеності.

Суб'єктивна модальність – це відношення мовця до того, що повідомляється. На відміну від об'єктивної модальності вона є факультативною ознакою висловлювання. Семантичний обсяг авторської модальності значно ширше семантичного обсягу об'єктивної модальності. Суб'єктивна модальність містить вольову модальність, яка, своєю чергою, поділяється на підтипи – модальність необхідності, можливості та наміру. Підсистема модальності необхідності характеризує зміст висловлення з точки зору мовця як такий, що має бути.

Залежно від підстав твердження про необхідність виділяють три її види [Коцюба 2013, с. 43]:

- логічну необхідність,
- фізичну необхідність,
- деонтичну необхідність.



Логічно необхідне все, що впливає із законів логіки. Фізично необхідне все, що впливає із законів природи. Деонтично необхідне те, що впливає із законів чи норм, що діють у суспільстві. Твердження про щось як про необхідне тільки з точки зору логіки, або фізичних законів, або суспільних законів і норм трапляється, зазвичай, у контексті відповідних наук та вузькопрофесійних сфер спілкування [Павленко 2006].

Засновник концепції модальності у західноєвропейській лінгвістиці, Ш. Баллі, вважав, що будь-яке висловлювання містить основний зміст (диктум) та його модальну частину (модус) як відображення емоційного-оціночного чи вольового судження адресанта по відношенню до диктуму [Баллі 1955, с. 44], адже «не існує цілком об'єктивного тексту» [Fowler 1977, с. 76]. Концепція Ш. Баллі була розвинута у працях таких лінгвістів, як Н. Решер [Rescher 1968], Дж. Лайонз [Lyons 1977], Дж. Коутс [Coates 1983], К. Хенгевельд [Hengeveld 1989], Ф. Палмер [Palmer 1990], П. Сімпсон [Simpson 1993] шляхом виділення різних типів модальності відповідно до функціонально-семантичного розмежування її модусів. Загалом, поняття модальності пов'язують з відношенням адресанта до пропозиції, втіленої у висловлюванні [Lyons 1977, с. 456; Simpson 1993, с. 47].

Так, П. Сімпсон [Simpson 1993] диференціює усі емоційно-оціночні ознаки мови за трьома категоріями модальності:

- деонтичною (deontic),
- буїлистичною (boulomaic),
- епістемічною (epistemic).

Кожна з них слугує засобом відображення авторських інтенцій.

Інтенція, на думку Г. Грайса, є наміром адресанта донести свою думку, її суб'єктивний смисл до адресата [Grice 1957, с. 378].

Так, **деонтична** модальність пов'язана з поняттям дозволу та почуттям обов'язку [Lyons 1977, с. 823; Simpson 1993, с. 47], виражаючи те, що є необхідним, доцільним або дозволеним відповідно до соціальних, моральних,

юридичних та інших принципів. Будучи спрямованим на дію, цей тип модальності не прогнозує її реалізацію, а лише передає заклик до виконання цієї дії. Крім того, деонтична модальність може відображати пораду чи рекомендацію, виконуючи, таким чином, функцію соціальної взаємодії.

**Буїлистичну** модальність трактують як ступінь схвалення або несхвалення адресантом дійсного положення справ [Nuyts 2006, с. 12], відображеного у дієтичній реальності, шляхом вираження його бажань, намірів та сподівань [Rescher 1968, с. 24; Simpson 1993, с. 48]. К. Хенгевельд виділяє буїлистичну модальність як підтип суб'єктивної модальності, яка визначає орієнтацію адресанта стосовно ступеня бажання чи сподівання у рамках його епістемологічної системи [Hengeveld 1989, с. 139].

**Епістемічна** модальність виражає впевненість або невпевненість адресанта у правдивості (достовірності) вислову [Coates 1953, с. 18; Simpson 1993, с. 48] через репрезентацію його знань, думок, припущень відповідно до окремих фактів [Lyons 1977, с. 793]. Вживання епістемічної модальності у художньому тексті закладає епістемічний модальний світ, що репрезентує ситуацію, яка не може бути реалізованою у тих часових й просторових межах, які цю ситуацію породжують [Gavins 2007, с. 110], проте є можливою або неможливою у майбутньому. Ця ситуація має назву гіпотетичної (hypothetical) [Bybee, Fleischman 1995] або віддаленої (remote) [Palmer 1990].

Якщо деонтична модальність виражає обов'язок, буїлистична або авторська передає бажання й оцінку, то епістемічна модальність сигналізує про рівень знань адресанта щодо дійсності певного вислову [Gavins 2007, с. 112].

Істотну особливість епістемічної модальності науковці пояснюють протистоянням за шкалою «звичайна достовірність – категорична достовірність – проблемна достовірність». Нейтральна (звичайна) достовірність виявляє факт, явище чи подію, що констатує; категорична стверджує посилену (підкреслену) довіру мовця до достовірності інформації.

Проблемна достовірність (недостовірність, можливість) зосереджена на розкритті різного ступеня можливості здійснення факту, явища чи події з точки зору мовця; вона також ґрунтується на недостатньому знанні теми висловлення або припущенні автора. Проблемна достовірність представляє одне з найважливіших суб'єктивно-модальних значень, яке бере участь у формуванні загальної предикативної семантики. На концептуальному рівні вона корелює з категорією переконливості, семантичний вимір якої вказується маркером достовірності інформації / ступеня невідомості.

Епістемічна модальність у тексті може бути частково представлена граматичними модальними формами (дужки, модальні дієслова, порівняльно-гіпотетичні частки тощо). Ці суб'єктивно-модальні кваліфікатори, за думкою Дж. Холмса, виконують у такій послідовності дві функції [Holmes 1990]:

- епістемічну (пояснення ступеня впевненості мовця щодо інформації),
- афективну (прагнення адресата до доброзичливої комунікативної взаємодії, встановлення та утримання комунікації).

Офіційно актуалізована невизначеність завжди спрямована на те, щоб зняти відповідальність автора за не зовсім правдиве подання інформації або усунути категоричний аспект.

Безсумнівно, що епістемічна складова є обов'язковою складовою семантичного спектру модальності, хоча деякі лінгвісти [Гак 1986; Доценко 2006; Козловський, 1991; Мразек 1973] справедливо конкретизують інші типи її значень. Суб'єктивність висловлювання, на думку В. Гака, може бути відображена такими трьома способами:

- 1) стосовно характеру інформації (декларативна чи перформативна модальність);
- 2) щодо стосовно знань про актуальність (епістемічна модальність: надійність, ймовірність);

3) щодо характеру ставлення (деонтична модальність: бажання / небажання, згода / незгода) [Гак 1986, с. 118].

Р. Мразека суб'єктивну модальність поділяє на два виміри [Мразек 1973, с. 181]:

1) значення, обмежене наміром – необхідність – можливість (добровільна модальність);

2) ступінь достовірності інформаційного змісту, упевненість мовця у дійсності ядра диктуму (переконлива модальність).

Багато сучасних вчених враховують мовнопрагматичну та комунікативну специфіку суб'єктивної модальності [Бацевич 2010; Гак 1986; Доценко 2006; Космеда 2010; Pedchenko 2020; Ткачук 2013; Шинкарук, 2012]. Наприклад, С. Педченко вважає, що ця категорія семантичної структури акумулює три складові [Pedchenko 2020, с. 100]:

1) епістемічну, що виявляє об'єктивні зв'язки, ступінь надійності, оцінку суб'єкта поняття;

2) волютивні, що вказують на наміри мовця до речення / висловлювання пропозиційного змісту необхідності або бажаності;

3) аксіологічна, що пояснює оцінювальну характеристику мовця характеристикою фактів навколишнього середовища, представленою у диктумі частини речення.

Доцільним є вживання, слідом за І. Смущинською, терміну «**авторська модальність**» [Смущинська 2001], який краще відображає суб'єктивність відношення до дійсності у рамках художнього тексту. Авторська модальність, як складова частина суб'єктивної модальності, на думку багатьох дослідників, висловлює особисте ставлення мовця (автора) до змісту висловлювання. В її структуру входить і семантика сумніву, вагання.

Авторська модальність знаходиться у видовому положенні по відношенню до суб'єктивної модальності, а суб'єктом тексту виступає автор. З цієї позиції І. Смущинська визначає авторську модальність як різновид

текстової категорії, що відображає суб'єктивно-оцінне ставлення адресанта до предмету художньої комунікації, його ціннісні орієнтири [Смущинська 2001, с. 40].

Відповідно до вказаної вище дефініції незаперечним є зв'язок авторської модальності з категорією інтенціональності, тобто комунікативно-прагматичною спрямованістю семантики художнього тексту, що залежить від комунікативних настанов автора, його емоційно-етичної сфери. Саме цим пояснюється вибір необхідних лексичних, граматичних, фразеологічних, синтаксичних або стилістичних засобів вираження намірів адресанта. Так, авторська модальність постає як вияв когнітивно-аксіологічних процесів у свідомості адресанта, його відношення до інформаційного складника текстів та як певний комунікативний «сигнал» для адресата [Бацевич 2010, с. 195].

У сучасній лінгвістиці наративу розрізняються такі форми оповіді:

1. традиційний наратив: «оповідальна форма, при якій заставою композиційної цілісності тексту служить свідомість оповідача». У традиційному наративі, у свою чергу, виділяються:

а) першоосібна форма. Загальне значення першоосібної форми: вона завжди вказує на наявність персоніфікованого оповідача, що знаходиться в том самому оповідальному світі, що й інші персонажі. Оповідач підлеглий тим самим законам, що і персонажі; існує презумпція автобіографічності і вірогідності, задані структурою оповідної форми. Крім того, найважливішою семантичною особливістю першоосібної форми оповіді є можливість розкрити суб'єктивність погляду на світ (К. Атарова, Г. Лесскіс) [Атарова, Лесскіс 1976]. Інші дослідники називають таку форму оповіді суб'єктивованою, при якій «персонаж-оповідач» не відсторонений від зображуваного, є центром твору, безпосередньою діючою особою [Чернухина 2015].

б) ауторіальна форма, інакше наратив третьої особи; оповідач екзегетичний, не належить світу тексту [Падучева 2014].

Специфічною семантикою третьоосібної форми є вимисел, повнота зображення зовнішнього і внутрішнього світу, об'єктивність [Атарова, Лесскис 1976].

Інша назва цієї форми — об'єктивоване оповідання, при якому оповідач є всезнаючим: «йому «відомі» всі особливості стану персонажів; теоретично він може одноосібно передати всю інформацію, що міститься в тексті [Виноградов 1980].

2. вільний непрямий дискурс (ВНД), у якому оповідач — у всьому тексті або в істотних його фрагментах — відсутній або відіграє знижену роль у композиції. Якщо в традиційному наративі аналогом мовця є оповідач, то у ВНД цю роль виконує персонаж. Персонаж витісняє оповідача [Богин 1984].

Крім того, дослідники відзначають існування особливої форми оповіді, проміжної між ВНД і традиційним наративом, що одержала назву персонального стилю [Богин 1984]; персональної оповідної ситуації, системи оповіді, «коли автор прилаштовується до персонажа, переносить у його сферу свою точку зору, але при цьому оформляє її «своєю» мовою. Це не виключає, а, навпаки, припускає сильне експресивне забарвлення інших висловів, що виходять немов би від самого персонажа» [Манн 2016, с. 55].

ВНД як персональна форма має наступні (за О. Падучевою) ознаки [Падучева 2014]:

- 1) нерозрізнення голосів автора і персонажа;
- 2) заміна (кількаразова) персональної форми традиційною третьоосібною протягом одного тексту;
- 3) необґрунтоване руйнування фабульного часу.

У цій особливій формі оповідання границі між мовою оповідача і мовою персонажа перестають бути виразними. Оповідач і персонаж протипоставлені як різні суб'єкти мови, але існує цілий спектр різних можливостей часткового або повного зняття цієї дистанції [Степанов 2012].

Для позначення такої форми оповіді, де сприйняття персонажа є фільтром, що пропускає зображуване, використовується термін «суб'єктивоване оповідання від 3-ї особи». При цьому в тексті виникає суб'єктна інтерпретація персонажа, що названий персонажем-суб'єктом [Чернухина 2015, с. 141; Петросян 2012]. Як тільки в тексті з'являється категорія персонажа-суб'єкта, починають «працювати» відомі логічні обмеження, «подібні тим, що діють при суб'єктивованому викладі. Персонаж-суб'єкт, як і персонаж-оповідач, має інформацію про себе, але не про стан інших персонажів» [Чернухина 2015, с. 141].

Якщо сприйняття персонажа, його світовідчуження є центром, що організує оповідання, то такого типу оповідь, безсумнівно, відноситься до суб'єктивованої; тим більше, що «у книгах сучасних авторів зближення оповідача і персонажа-суб'єкта досягає більшого ступеня, ніж це ми спостерігаємо в класиків» [Чернухина 2015, с. 142-143]. Персонаж є вже не об'єктом зображення, а активним суб'єктом, що зображує й оповідає, і введення точки зору персонажа в мову оповідача веде до суб'єктивації оповіді [Степанов 2012]. Сутність же суб'єктивованої оповіді полягає в тому, що «словом оповідача персонаж уводиться як суб'єкт свідомості» [Максимова 2015, с. 24].

Таким чином, відбувається суб'єктивація оповіді. У канонічній оповідній ситуації функції оповідача і персонажа чітко розведені і протипоставлені: перший завжди виступає як суб'єкт оповіді, другий тільки як об'єкт оповіді; особистість, свідомість другого відносно свідомості оповідача завжди виступає як предмет розгляду, свідомість самого оповідача як інстанція, що розглядає цей предмет [Богин 1984].

У суб'єктивованій ж оповіді в мові оповідача присутня інша свідомість, свідомість персонажа/персонажів, «уже не як об'єкт зображення, а як активний суб'єкт, що зображує і оповідає, як співавтор опису дійсності, що розповідає про неї і її оцінює» [Максимова 2015, с. 22-23]. Тим самим,

якщо в канонічній оповідній ситуації персонаж «виступає лише як персонаж діючий (як предмет мови оповідача) і персонаж розмовляючий (як автор належної йому прямої мови), то в суб'єктивованій оповіді він виступає ще і як персонаж відчуваючий, почуваючий і, можливо, мислячий (разом з оповідачем і в мовних формах останнього)» [Максимова 2015, с. 22-23].

Для сучасної прози, навіть і організованої як традиційний наратив, характерна розмитість, тяжіння до «двошаровості», двосуб'єктності, тобто сполучення в одному фрагменті тексту і мови оповідача, і мови персонажа. «Двошаровість» призведе до суб'єктивації оповіді. Суб'єктивована оповідь може бути реалізована в трьох різновидах:

1. першоосібна форма,
2. вільний непрямий дискурс,
3. суб'єктивована оповідь від 3-ї особи,

Кожна з цих форм має певні мовні особливості вираження оповідача і персонажа: «вільний перехід від однієї особи до іншої, невиділена пряма мова, нерозрізнення прямої і непрямой мови, наявність власне внутрішньої мови, вираженої за допомогою невласно-прямої та ін.» [Ахметова 2012, с. 22].

Суб'єктивованій оповіді властива така суб'єктно-об'єктна структура, що «веде до нечіткого розмежування авторської і персонажної мови, що створює умови для формування таких складних форм, як внутрішня мова персонажа, невласно-авторська мова, розповідь та ін.» [Дымарский 2012, с. 190].

Отже, існує багато підходів до визначення видів модальності, але усі вони в цілому укладаються у дихотомію об'єктивна та суб'єктивна модальність, причому з останньої додатково виокремлюють авторську модальність – як прояв суб'єктивної модальності у художньому тексті.

Ми можемо зробити такі **висновки**. Аналіз наукової літератури дозволив визначити два основних підходи у лінгвістиці до розуміння



модальності: логічно-граматичний та функціонально-семантичний. Третій підхід враховує і логічні, і її функціонально-семантичні особливості та наголошує на тому, що зазначені підходи вдаємодоповнюють один одного. Модальність можна зрозуміти як взаємопроникнення мовлення та мислення, у якому мислення для передачі інформації опирається на відповідні мовні структури. Таке поєднання починається пізнавальною функцією мови і закінчується вираженням думки через сформоване висловлення. Так реалізується найважливіше завдання комунікаційної функції мови – передається інформація від адресата до мовця.

Усі підходи до визначення видів модальності у цілому укладаються у дихотомію об'єктивна та суб'єктивна модальність, причому з останньої додатково виокремлюють авторську модальність – як прояв суб'єктивної модальності у художньому тексті. Суб'єктивна модальність, на думку багатьох дослідників, висловлює особисте ставлення мовця (автора) до змісту висловлювання.

**РОЗДІЛ 2**  
**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСОБІВ**  
**ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ**  
**О. ГЕНРІ**

2.1 Основні підходи до класифікації мовних засобів вираження суб'єктивної модальності

До основних способів передачі модальності відноситься використання модальних дієслів, модальних словосполучень, непрямих станів, а також безлічі лексичних засобів [Насанбаева 2011, с. 255]. Отже, за формою мовна модальність виражається високорозвиненою системою різних засобів [Khomutova 2014, с. 397]. Але дослідники по-різному класифікують ці засоби. Так, Т. Хомутова виділяє 5 основних рівнів вираження модальності: граматичний, лексико-граматичний, лексичний, синтаксичний та фонетичний, частину з яких поділяє на вузчі підгрупи, а також називає 7-й рівень як комбінацію інших [Khomutova 2014, с. 397]:

1. Граматичний рівень:

1.1) морфологічні категорії способу дієслова, наприклад, індикатив може реалізувати фактичну модальність або модальність реальності: *It is useless for you or the most skilful detectives to attempt to find him* [HTRORC]; кон'юнктив може виражати модальність невпевненості, можливої дії тощо: *You had better come at night, for the neighbours believe he is lost, and I couldn't be responsible for what they **would do** to anybody they saw bringing him back* [HTRORC]; юсив може виражати модальність спонукання *Now, you **come in** and **make** friends with him and **say** you are sorry for hurting him, or home you go, at once* [HTRORC] тощо.

1.2) морфологічні категорії часу та виду дієслова, наприклад: *He **points** a stick at me when I come up* [HTRORC].

2. Лексико-граматичні (лексико-синтаксичні) засоби – поєднання модальних дієслів (*can/could, may/might, must, ought to should, will/would*, та ін.) з інфінітивом, наприклад: *You **can** charge the difference up to me* [HTRORC]. *And he would, too, if he **could** find a match* [HTRORC].

3. Лексичні засоби:

3.1) модальні слова (*maybe, perhaps, possibly, probably*), наприклад: *There don't seem to be much excitement around Summit on account of his disappearance; but **maybe** they haven't realized yet that he's gone* [HTRORC]. *"**Perhaps**," says I to myself, "it has not yet been discovered that the wolves have borne away the tender lambkin from the fold* [HTRORC].

3.2) інші слова (іменники, прикметники, дієслова) модальної семантики, які вводять підрядні речення та виступають у ролі визначень (*wish, it's time, possible, probable, chance, possibility* та ін.), наприклад: *I **wish** we hadn't made the ransom more than a thousand* [HTRORC].

4. Синтаксичні типи речень і підрядних клауз (спонукальні речення, речення, введені сполучниками, як *as if/as though*, умовні речення та ін.), наприклад: *Whoa, now!* [HTRORC]. *"**Take it easy**," says I* [HTRORC].

5. Фонетичний рівень. Сюди Т. Хомутова зараховує інтонацію та просодію [Khomutova 2014, с. 397]. Як зазначає І. Присяжнюк, на фонетичному рівні наголосом та інтонацією можна виразити такі значення модальності як припущення, застереження, сумнів, упевненість тощо. В англійській мові інтонаційний або логічний наголос найчастіше ставиться на предикативні центри [Присяжнюк].

6. Різні комбінації вищезазначених засобів. Багато ознак, пов'язаних із модальністю, не позначаються лише морфологічно, а позначаються лексично чи синтаксично чи кількома способами. У цьому випадку має місце змішана система засобів, що виражають модальність як функціонально-семантичну категорію.

Комплекс засобів вираження модальності дослідники формулюють з точки зору вчення про модальність як про одну з головних мовних категорій, реалізація якої пов'язана зі сферою синтаксису, морфології та лексичними елементами [Виноградов 1986, с. 476–477]. Взявши за основу такий аспект, Н. Костусяк вирізняє морфологічну модальність, синтаксичну модальність та лексико-граматичну модальність [Костусяк, с. 41].

1. Морфологічна модальність – узагальнене граматичне значення ірреальності (передбачуваності – бажаності), яку визначає відношення дій, процесів або станів до дійсності з погляду мовця, розчленоване на грами умовного, наказового, спонукального й бажального способу та виражене системою спеціалізованих граматичних форм.

2. Синтаксична модальність – комунікативно орієнтована категорія речення, що, реалізуючи інтенцію мовця, має суб'єктивне спрямування, репрезентує витлумачене як ірреальне, вияв якого пов'язаний з певним планом вираження.

3. Лексико-граматична модальність – підпорядкована категорії модальності комунікативно спрямовану категорію речення, що передає ставлення мовця до висловленої ним думки та має значення можливості, ймовірності, бажаності, необхідності, впевненості, джерела повідомлення, формальний вияв яких пов'язаний з явищем ускладнення. Планом вираження лексико-граматичної модальності виступають конструкції з модально ускладненими присудками та прості семантично неелементарні речення з модальними синтаксемами.

За рівнем облігаторності здійснення ситуації необхідності Н. Коцюба відокремлює конструкції [Коцюба, 2013, с. 44]:

1) з дуже високим рівнем облігаторності, потенційно необхідна дія в яких є єдино можливим варіантом розгортання потенційної ситуації: *You must keep the boy amused and quiet till I return* [HTRORC];

2) з високим рівнем облігаторності, коли суб'єкт предметної дії зобов'язаний виконати певну дію відповідно до займаного ним соціального статусу або покладених на нього обов'язків: *"I'm the Black Scout," says Red Chief, "and I have to ride to the stockade to warn the settlers that the Indians are coming* [HTRORC];

3) із середнім рівнем, коли суб'єкт предметної дії сам обирає спосіб її виконання: *<...> and I've got to have two or three bites on my thumb and hand cauterized* [HTRORC];

4) з низьким рівнем облігаторності, коли суб'єкт предметної діяльності визначає доцільність реалізації потенційної ситуації: *I tried to be faithful to our articles of depredation; but there came a limit* [HTRORC].

Категорія необхідності тісно взаємодіє з іншими мовними категоріями – контрольованості, повинності, впевненості/невпевненості мовця в достовірності повідомлюваної інформації, директивності, темпоральності, допустовості, альтернативності.

Отже, існує багато засобів та прийомів актуалізації модальності у художньому тексті, адже з метою привернення уваги адресата будь-яка мовна одиниця може зазнати образних й емоційних трансформацій, тобто одержати у межах художнього контексту статус маркера суб'єктивної модальності. Заміна хоча б одного модального індикатора приводить до утворення нового модального смислу. Проте, значну роль у відображенні суб'єктивного відношення адресанта до реальності відіграють стилістичні образні засоби та прийоми, які можуть бути задіяні одразу на декількох рівнях тексту для підвищення загальної образності непрямого мовленнєвого акту. Але, як показує наше дослідження, саме стилістичним засобам вираження суб'єктивної модальності, дослідники приділяють не багато уваги. Тому на матеріалі різних класифікацій ми обрали такі рівні реалізації модальності, за якими будемо аналізувати засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі:

1. Граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності.
2. Лексичні засоби вираження суб'єктивної модальності.
3. Синтаксичні засоби вираження суб'єктивної модальності.
4. Стилiстичні засоби вираження суб'єктивної модальності.
5. Комбiнації засобів вираження суб'єктивної модальності.

Вважаємо, що ця класифікація дозволить якнайповніше розкрити усі засоби вираження суб'єктивної модальності в аналізованих творах.

## 2.2 Жанрово-стильові особливості новелістики О. Генрі

Новели О. Генрі характеризуються великим різноманіттям тем та сюжетів. У них можна зустріти найрізноманітніших персонажів: дівчат-продавчинь та мільйонерів, ковбоїв та бродяг, поліцейських та грабіжників, впевнених чоловіків та джентльменів. Письменник розповідає свої історії у власному самобутньому, яскравому, жвавому, іронічному та дотепному стилі. Автор застосовує багато каламбурів та інших стилістичних засобів з метою надання своїм творам гумористичного ефекту. Літературні алюзії, ремінісценції, приклади, коментарі також є невід'ємною частиною його стилю. Ще однією яскравою характеристикою новел О. Генрі є використання сюжетів з несподіваними поворотами та фіналами.

У свої часи О. Генрі часто був змушений задовольняти потреби своїх редакторів та читачів. Тому йому й довелося писати різноманітні, щоб задовольнити смаки різних читачів. Його виразний літературний талант знайшов відображення в його пародійних, комічних та мальовничих оповіданнях, у яких багато дотепного діалогу, іронії та несподіванки. Крім того, ефективне використання мови та структури є ще одним помітним аспектом цих новел, що нагадує велику оповідну майстерність Марка Твена.

Так само, як і Марк Твен, О. Генрі також гостро реагував на соціальні проблеми свого часу. Відмінність же між ними полягає у тому, що Марк Твен зазвичай він був зацікавлений у використанні прямого гумору у творах, тоді як О. Генрі вважав за краще використовувати пародію.

Одна з особливостей творчої манери О. Генрі полягає у тому, що він мало приділяв уваги ретельному добору слів. Оскільки він звик писати історії швидко, одну за одною у відповідь на зростаючі вимоги редакторів, для нього писання було непередбачуваним, спонтанним мистецтвом. Як тільки йому приходила на думку ідея, він почав писати сторінку за сторінкою без перерви. І, схоже, ідеї, приходили до нього так само природно і спонтанно. Американська письменниця та дослідниця творчості О. Генрі В. Блейк так коментує стиль О. Генрі : «Як тільки він отримував свою ідею, він негайно сідав і записував її. Щоб писати твори швидко, але ефективно, О. Генрі розробив філософію письма, яка, так би мовити, була так само спрощеною. «Я розкрию вам весь секрет написання новели», – сказав він інтерв'юєру. «Ось правило № 1: Пишіть короткі оповідання, які вам сподобаються. Немає правила № 2» [Blake 2003]. Б. Ейксенбаум у своїй роботі передає слова Дженнінгса, друга О. Генрі, який розповідав, що новела «Алебардник маленького замку на Рейні» була написана лише протягом ночі [Ejxenbaum 1968, с. 13].

Важливо відзначити, що сильною стороною новелістики О. Генрі є створення чудової повноцінної історії з дуже незначної або дріб'язкової справи. Він зробив це можливим завдяки своїй гарячій уяві в поєднанні з чудовою описовою та оповідною майстерністю. У зв'язку з цим можна відзначити його надзвичайне новаторське мистецтво будувати історію на «сирому» сюжеті, навряд чи потенційно ресурсному для структурування сюжету новели. Наприклад, «Фляжка ємністю в пінту» – чудовий приклад історії такого роду. Основна тема оповідання стосується фляги для віскі на пінту, від якої полковник Джеймс хотів позбутися. Навряд чи можна уявити,

як таку історію можна побудувати на одній флязі, але письменнику це вдалося.

Існує ще одна група оповідань, які свідчать про письменника як обдарованого літературного майстра. Наприклад, оповідання «В'язень Зембла», «Роман біржового маклера», «Дивна історія», «Мішурний блиск», «Маятник», «Через двадцять років», «Як їй вдалося влучити у ціль» вражають своєю характерною стислістю. Історії короткі, але не банальні.

Розглядаючи характерні риси стилю О. Генрі, варто звернути увагу на його прихильність до іноземних слів та фраз. Крім англійської, О. Генрі володів багатьма іншими мовами, такими як французька, латинська, німецька, іспанська тощо. Часто він виявляв схильність використовувати іноземні слова у своїх новелах. Він досяг такого видатного володіння іспанською мовою, що наважився використати свої знання цієї мови у оповіданнях про Південний Захід та Латинську Америку. Письменник використав дуже багато іноземних слів у таких оповіданнях, як «Мішурний блиск», «Зречення», «Як справжній кабальєро», «Нова казка з «Тисячі та однієї ночі», «Володар людей» та багатьох інших. Влучне використання ряду іноземних слів, таких як *bonvivants*, *habitués*, *beaumonde*, *tabled botes* та багатьох інших є відмінною рисою новели «Мішурний блиск». Без знання іноземних мов він не міг би використати стільки іноземних слів у цьому та інших оповіданнях.

В аспекті дослідження суб'єктивної і, зокрема, авторської модальності слід зазначити, що іноді саморозкриття О. Генрі стає досить прозорим через мовлення його героїв, коли проблиски його власного життя час від часу змішуються з його вигаданими сюжетами, але у цьому зв'язку можна звернутись до наведених нижче слів містера Гарві з новели «Угода», що, здається, говорить про те, що сам О. Генрі говорить про випадок із власного життя: *Is that him? Why that's the man who sent me to the penitentiary once!* [НАВВ]. Власне термін *penitentiary* нагадує ув'язнення О. Генрі у



виправній колонії штату Огайо. Йому довелося зазнати страждань, коли він сидів за ґратами за нібито розкрадання коштів. Подібний випадок самовикриття простежується у новелі «Чистий прагматизм». О. Генрі був занадто сором'язливим, щоб освідчитись своїй коханій [Horowitz 1993, с. 112]. Незважаючи на його сильну пристрасть до неї, його тиха і сором'язлива натура заважала йому навіть говорити у її присутності. Те, що герой каже в оповіданні «Чистий прагматизм», схоже на слова О. Генрі. Герой у новелі виливає свої почуття таким чином: *I explained to him that my worth was so small, my income so minute, and my fears so large that I hadn't the courage to speak to her of my worship. I told him that in her presence I could only blush and stammer, and that she looked upon me with a wonderful, maddening smile of amusement* [НТНР]. Так само сором'язливий юнак, який не рішається освідчитися, присутній у новелі «Втрачений рецепт».

Новела «Свято сліпого» дуже нагадує життєві обставини О. Генрі під час його перебування в Новому Орлеані і дає деяке уявлення про його почуття [Amett 1962, с. 187]. Центральний герой, Лорісон, розкрадач, утікаючи від закону, іноді *appeared to himself to be the feeblest of fools; at another he conceived that he followed ideals so fine that the world was not yet ready to accept them. During one mood he cursed his folly; possessed by the other, he bore himself with a serene grandeur akin to greatness* [ТВМН].

Саме в останнє десятиліття свого життя в Нью-Йорку О. Генрі написав свої найкращі оповідання [O'Connor 1970, с. 56]. Його чудові досягнення, виконані у його неповторному та майже неперевершеному стилі, можна простежити у таких збірках, як «Чотири мільйони», «Палаючий світильник» та «Голос міста». Щодо виразного стилю О. Генрі цього періоду, С. Лікок, видатний канадський гуморист і критик, зауважує: «Вони справді чудові. Вони написані зі сміливою необережністю пера, яким наважується користуватися лише геній, але за ними відкривається такий запал уяви і така

глибина розуміння людського серця, які можуть проявитися тільки у генія» [Leacock 2016, с. 233 – 266].

Суб'єктивна модальність О. Генрі так само виявляється у його оповідальності. О. Генрі використовує різні наративні прийоми. Наприклад, у новелі «Розповідь брудної десятки» оповідання йдеться від першої особи – десятидоларової купюри: *I am a ten dollar Treasury note, series of 1901. You may have seen once in a friend's hand. On my face, in the centre, is a picture of the bison miscalled a buffalo by fifty or sixty millions of Americans* [НТТОАТТ]. Далі переповідаючи події від імені десятидоларової банкноти, автор, непомітно присутній у кожному рядку, з гумором розповідає точні подробиці свого життя. Його оповідна техніка додає краси та чарівності неживому об'єкту, який стає живим. Предмету дається життя, і це життя автора. У новелі «Спогади жовтого собаки» оповідання йдеться від особи собаки, який згадує свої переживання: *I was born a yellow pup, date, locality, pedigree and weight unknown... From a pedigreed yellow pup to be an anonymous yellow cur looking like a cross between an Angora Cat and a box of lemons....If men knew how Women pass the time when they are alone they'd never marry* [НМОАУД]. Собака-натор міг пильно спостерігати за людьми і розповідати про них цікаві речі. Він відвертий та дотепний, а його роздуми сповнені філософських міркувань та практичності. Таким чином, героями, що висловлюють суб'єктивну модальність у творах О. Генрі від першої особи, можуть бути як нежива річ, так і безмовна тварина.

Часто натором, від першої особи якого йдеться розповідь, стає сам автор, який позиціонує себе як спостерігача. Цікаво діє голос автора у новелі «Джиммі Хейз і Мюріел». О. Генрі починає: *Supper was over and there had fallen upon the camp the silence.... The water hole shone from the dark earth...Coyotes yelped. Dull thumps indicated the rocking horse movements of the hobbled Ponies... A half troop of the Frontier Battalion of Texas Rangers were disturbed about the fire* [НННАМ]. Автор дуже точно повідомляє про час,

атмосферу, історію та людей. О. Генрі представляє героя: *A gangling youth of twenty lolled in the saddle... He dismounted, unsaddled, dropped the coils of his stake-rope and got his hobbles from the saddle horn* [НІНАМ].

Але наявність глосу автора не виключає діалогу або навіть полілогу, додавання інших голосів – голосів персонажів. Наприклад, авторський голос присутній у новелі «Дебют Меггі». Голос автора присутній, коли О. Генрі розповідає про персонажів, їхні манери та звички: *Maggie Toole, on account of her dull eyes, broad mouth and left-handed style of foot work in the two-step, went to the dances with Anna McCarty and her fellow* [НТСООМ]. Він дає висловитися і персонадам, передати свою суб'єктивну точку зору, наприклад, Меггі каже: *I never had a fellow in my life. I got tired of coming with Anna and Jimmy every night, so I fixed it with him to call himself O'Sullivan and brought him along* [НТСООМ]. Закінчує новелу О. Генрі знов власним авторським голосом: *It was remarkable how quickly Maggie's eyes could change from dull to a shining brown* [НТСООМ]. Таким чином голос автора залишається фоном протягом усієї новели.

У новелі «Рука, що руйнує світ» О. Генрі стає персонажем і розповідає про це від першої особи: *Many of our Great men' said I, 'have declared that they owe their success to the aid and encouragement of some brilliant woman* [НТНТРТВ]. З ним сперечаються інші персонажі, наприклад, його друг Джефф Пітерс, який має протилежну точку зору щодо жінок, мовляв, вони *little use in politics or business* [НТНТРТВ]. Вся історія – це розмова між О. Генрі та його другом про чесну на вигляд, але обмануту даму.

Оповідь від першої особи часто створює великий ефект для читачів, і особливо це помітно у новелах. Автор пише ніби зі свого власного досвіду і сам поміщає героїв у складні ситуації, сам ніби говорить читачу, чому варто вірити у його історії, а чому – ні. Читач опиняється в ілюзорному світі автора після того, як забуває про власний життєвий досвід. Слова автора, його особистість та опис зображують реалістично нереальну ситуацію.

Несподіваний фінал – одна з найяскравіших рис оповідань О. Генрі. Іноді читачі можуть зрозуміти, як певні деталі в окремій історії виступають як натяк на ймовірний фінал. Уважно читаючи історію, читач може здогадатися про її очікувану розв'язку. Іноді читач остаточно плутається щодо фіналу оповідання. Кільце у новелі «Мамона та Амур», гудзик у новелі «Місто без пригод», половина срібної десятицентової монети у новелі «Без оповідання» – це навряд чи якісь помітні подробиці, але вони стають дуже навіюючими і значущими, залишаючи читачів схвильованими до кінця оповідань. А у новелі «Дари волхвів» навряд чи можна здогадатися про те, яким буде фінал. Навіть дізнавшись про продаж красивого волосся Делли для придбання ланцюжка у подарунок на Різдво Джиму, її чоловікові, навряд чи читач може здогадатися, що різдвяні подарунки, призначені як для Джима, так і для Делли, стануть марними. Наведемо останню частину промови Джима, написану у чудовому стилі, яка врешті-решт розкриває таємницю, що лежить в основі новели: *"Dell" said he, "let's put our Christmas presents away and keep 'em a while. They're too nice to use just at present. I sold the watch to get the money to buy your combs"* [HTGOTM]. У новелі «Останній листок» смерть Бермана також є досить несподіваною, оскільки хід оповіді переважно підкреслює те, що Джонсі неминуче помре, а не Берман [HTLL]. Подібним чином у новелі «Жертви любові» Джо і Дел щиро жертвували ставленням одне до одного, але до кінця новели не можна було здогадатися, як само кожен з них жертвував заради іншого.

У новелі «Фараон і хорал» містер Сопі навмисно переступає закон, щоб знову потрапити під арешт і неквапливо жити у в'язниці. Але нарешті він передумав і хоче жити гідним цивільним життям. Несподіваний фінал тут вражає. Містер Сопі входить до церкви. Музика зачаровує його. Він обіцяє собі, що обов'язково зміниться з наступного дня і стане кимось у світі. Але остання частина історії має несподіваний поворот. Сопі відчуває, як на його плече лягла рука. Він швидко озирється на широке обличчя поліцейського.

*'What are you doin' here?'*- asked the officer. *'Nothin', said Soapy. 'Then come along' said the policeman. 'Three months on the Island', said the magistrate in the police court the next morning* [HTCATA]. Історія закінчується. Несподівано Соапі арештовують і поміщають у в'язницю.

У «Романі біржового маклера» також можна побачити несподіваний фінал О. Генрі. Головний герой, біржовий маклер Максуел щодня був зайнятий. В один із таких днів він вечором дуже швидко розмовляє зі своєю стенографісткою: *Miss Leslie, have but a moment to spare. I want to say something in that moment. Will you be my wife? I haven't had time to make love to you in the ordinary way, but I really do like you. Talk quick, please... <...>. I want you to marry me. I love you, Miss Leslie-I wanted to tell you, and I snatched a minute...won't you, miss Leslie* [HTROABB]. Вислухавши слова Максуела, Леслі ридає і фінал стає дуже цікавим: *Do you remember, Harvey? We were married last evening at night eight O'clock in the little church around the corner* [HTROABB]. Читач міг здогадуватися про те, якою буде відповідь дами, але для нього несподіванка, що зайнятий брокер забув про свій роман і шлюб.

Незважаючи на те, що О. Генрі не є першим автором, який використовував несподівані фінали, він використовував їх дуже ефектно, що робило його новели надзвичайно цікавими та захоплюючими для читачів [Horowitz 1993, с. 763]. Оцінюючи несподівані фінали письменника, Ю. Гарсія, «Один із способів пояснити цей загадковий феномен – визнати, що в основі манери О. Генрі лежить елемент несподіванки чи здивування, ніби все, на що його зосереджений погляд, є несподіваним» [Garcia 1965, с. 137]. Хоча фінали його новел завжди дивують, вони не виходять за рамки здорового глузду, оскільки вони добре відповідають логіці життя. Закінчення в його новелах. Соціальний гніт, моменти пригнічення, браку коштів та прагнення до порятунку життя – все це зустрічається в суспільстві.

О. Генрі в своїх новелах часто вдається до жартівливих слів, оказіоналізмів та каламбурів. Жваво зацікавлений у мовній грі, він

перетворює *lotus* ‘лотос’ на *lettuce* ‘салат латук’, *mount Olympus* ‘гору Олімп’ на *mount Catawampus* ‘гору Катавамп’, *Croesus* ‘Крез, ім’я царя Лідії, символ багатії людини’ на *greasers* ‘мастила’ та ін.

Письменник також у своїх новелах відтворює живу оригінальну мову, яку чув від людей в реальному житті. Таку мову, наповнену невитонченими та неграматичними висловленнями, можна побачити у таких його оповіданнях, як «По колу», «Угода», «Диво», «Коловорот життя», «Черстві булки» тощо. У цих новелах О. Генрі змушує героїв часто говорити своєю грубою говіркою так, як вони зазвичай звикли у своєму житті. Його спритна обробка оригінальної мови надає його творам реалістичну привабливість та гумористичний колорит. Дуже багато сучасних авторів, таких як Х. Гарланд, М. Томпсон, Г. В. Кейбл та інші, дотримувалися того самого методу у своїх оповіданнях. Як і О. Генрі, гостре почуття реалізму часто відображається в їх творах.

Якщо звернути увагу на новелу О. Генрі, «По колу», можна зрозуміти, як саме він використовує у своїх творах необроблену літературно мову простих людей. У цій новелі у відповідь на питання місіс Веббер, своєї дружини, Сем у своїй оригінальній манері каже: *At first I was about ter be a little reckless and kick ‘cause ther buttons was all off, but since I diskiver that the button holes is all busted out, why I wouldn’t go so fiir as to say the buttons is any loss to speak of* [HRTC]. Місіс Веббер має гарне почуття гумору. Поглянувши на свого чоловіка в його вбранні, вона з гумором коментує: *You look jest like one of them hayseeds in the picture papers’ ‘stead of a free and independent sheepman of ther state of Texas* [HRTC].

У наступних словах пана Гарві з новели, «Угода» О. Генрі використовує ту саму мову, якою б Гарві говорив у звичайному житті свого домашнього життя. О. Генрі показує, як слова спотворюються у мові Гарві: *The Rogerses, the Hopgoods, the Pratts, and the Troys hev been to see Missis Garvey, and she hev et meals to most of thar houses. The best folks hev axed her to*

*differ 'nt kinds of doin 's. I cyan 't say Mr. Goree, that sech things suits me frir me, give me them thar* [НАВВ].

О. Генрі, безсумнівно, вдавалося успішно поєднувати романтизм у своїй творчості із описом сучасного йому, бурхливого міського життя. На відміну від По та Готорна, що поверталися до романтизму, він привносить романтизм просто у ХХ століття. Складові сучасного йому життя – автомобілі, комерція, промисловість – формують тканину його художньої літератури. Він втягує романтичний дух у поспіх великого міста, у описи жахливого стану будинків, жалюгідних квартир бідних дівчат-продавчинь, у підлість, що нерідко супроводжувала міське життя. Незважаючи на негативні сторони, хвилювання та нескінченна різноманітність складного міського життя дали йому багато матеріалу для літературної обробки. Створені оказіоналізми та каламбури О. Генрі, вигадані за допомогою його винахідливості, зробила його новели досить цікавими для читачів [Garcia 1965, с. 145 – 146]. Крім іноземних слів, про які ми писали вище, він використовував також багато інших стилістичних прийомів та засобів. Наведені нижче приклади з різних новел демонструють винахідливість О.Генрі в унікальному використанні мови.

Із новели «Друже Телемак»: *Now, there was a woman that would have tempted an anchovy to forget his vows. A kind of welcome seemed to mitigate her vicinity* [НТФ].

Із новели «Серце і хрест»: *Our friend, Lee Andrews will again swim the Hell's point to-night* [ННАС].

Із новели «Мить перемоги»: *He got three or four bullets planted in various parts of his autonomy* [НТМОВ].

Із новели «Заручники Момуса»: *I reckon in New York you get to be a Conniseer; and when you go around with the demi-tasse", you are naturally bound to buy'em stylish grub* [ННТМ].

Із новели «Алебардник маленького замку на Рейні»: *He was travelling impromptu like kings, I guess* [HTHOTLR].

Навряд чи можна заперечити, що О. Генрі був плідним автором. Звісно, у його новелах є сліди недбалості, яких можна було б уникнути, якби він дбав про належне редагування. Але після остаточного завершення новели він мав замало часу, бо мав якнайшвидше передати свій твір видавництву. Тому він у своїх новелах робив більший акцент не на формі, а на змісті.

Ще однією особливістю новел О. Генрі ще однією є їхня тематична різноманітність. Спираючись на свій різноманітний досвід, він у своїх оповіданнях чудово втілював різноманітні питання людського життя. М. Скофілд, відомий вчений і дослідник американської літератури, дає таку оцінку щодо трактування О. Генрі різноманітних тем: «Тематика новел О. Генрі, яку досліджують різні вчені, дуже широка: життя міста (дівчата з магазинів, поліцейські, артисти з водевілю, <...>, банківські службовці та менеджери), політичні махінації Південної Америки, Дикий Захід, глибокий Південь» [Scofield 2011, с. 17].

Літературні алюзії, зібрані з творів класичних письменників, досить часто прикрашають оповідання О. Генрі, а також становлять вагому складову його літературного стилю. Наприклад, дуже відомим джерелом, якому він багато у чому був зобов'язаний своїм літературним натхненням, були казки «Тисяча й одна ніч». Літературні алюзії та ремінісценції, які часто використовуються в його оповіданнях, іноді додають гумористичного ефекту. Відомо, що видатною рисою О. Генрі, яка принесла йому славу популярного письменника новел, було його чудове почуття гумору. У цьому зв'язку можна навести оцінку Ф. Л. Патті О. Генрі як гумориста: «О. Генрі виступає насамперед за манеру, і головною складовою цієї манери є гумор. Його слід оцінити, перш за все, як гумориста, так само, як навіть Артемуса Уорда чи Марка Твена. Він був надзвичайним гумористом» [Pattee 1970, с. 360].



Алюзії та ремінісценції на твори Шекспіра у гумористичній обробці О. Генрі присутні, зокрема, у таких прикладах.

З новели «Третій інгредієнт»: <...> *'twill serve--'tis not so deep as a lobster a la Newburg nor so wide as a church festival doughnut; but 'twill serve* [НТТІ]. Тут присутня алюзія на сцену із третього акту «Ромео і Джульєтти» У. Шекспіра: <...> *'tis not so deep as a well nor so wide as a church-door, but 'tis enough, 'twill serve* [SRAJ].

З новели «Мить перемоги»: *I've noticed you, says I seeking the bubble notoriety in the Cannon's larynx a number of times* [НТМОВ]. Тут присутня алюзія на сцену із другого акту «Як вам це сподобається» У. Шекспіра: *Seeking, the bubble reputation. Even in the Cannon's mouth* [SAYLI].

Окрім використання класичних алюзій та ремінісценцій для створення гумористичного ефекту, О. Генрі час від часу використовує їх і для серйозних цілей. Звичайно, треба мати достатні знання щодо класичних алюзій, включених у його оповідання, щоб зрозуміти зміст контексту. Алюзії часто використовуються з метою називання осіб, місць та установ чи символізації чогось. Кілька фраз і речень, цитованих з його новел, навряд чи можуть ілюструвати глибину його гумору. Його гумор не схожий на бурхливу комічну дотепність, яка створює шум і зникає. Швидше за все, його гумор позитивно характеризує посмішку самому життю, що змішує наш сміх із нашими сльозами, іноді нагадуючи образи Чарльза Лемба.

О. Генрі часто оцінюють як майстерного оповідача, обдарованого якостями майстра трагедії, а також комедії. Він також вміло розбирається з темами кохання, романтики та щоденної боротьби простих людей. Умілий художник, розповідаючи таємничі історії та історії про надприродне, він глибоко проникає у проблеми простих людей і, зокрема, жінок. Показово, що події, сцени та персонажі, зображені в його оповіданнях, стосуються переважно багатогранних переживань його авантюрного життя. У зв'язку з цим варто навести слова літературного критика А. Адока, який оцінює стиль

О. Генрі так: «Життя, яке він <О. Генрі> прожив, було життям, що могло бути найкращим для нього. Кожний його етап зробив свій внесок у те, що він став трубадуром прози. <...>. Половина його книг наповнена історіями, які сформовані та забарвлені його бродяжницьким періодом життя а друга половина – історіями, які він збирав цікавими способами та шляхами» [Adock 2017, с. 196, 204].

Досвід фармацевта дав О. Генрі специфічні знання, які він використав для написання деяких новел. Тому, наприклад, він міг описати приготування ліків якомога точніше. Наприклад, з новели «Приворотне зілля Айкі Шоенштайна» ми можемо побачити, як фармацевтичні пізнання письменника збагатили його літературний стиль: *To this day pills are made behind its tall prescription desk—pills rolled out on its own pill-tile, divided with spatula, rolled with the figure and thumb, dusted with calcined magnesia and delivered in little round pasteboard pill-boxes* [HTLPOIS]. Як письменник, він ніколи не мав на меті педантично відтворити усі технічні тонкощі. Природно, що читачам не обов'язково слід перевіряти, наскільки технічні терміни, використані у його літературному творі, є правильними. Використання їх О.Генрі мало на меті художній ефект у новелах. Саме це було його метою, і якби це було досягнуто, він вважав би свою мету виконаною.

Ще однією важливою характеристикою стилю О. Генрі є те, що багато його новел починаються з преамбул, іноді довгих. Преамбула виступає в якості його пояснювальних зауважень, де він прагне поділитися своєю точкою зору із читачами. Здається, що преамбули часто натякають на мету автора, яка стоїть за новелою. Наприклад, преамбули містяться у таких новелах, як «Ельзі у Нью-Йорку», «Незакінчена оповідь», «Жертви любові», «Палаючий світильник», «Пурпурна сукня», «Пекельне полум'я», «Нова казка з «Тисячі однієї ночі» та ін. Так, у «Палаючому світильнику» він не підтримує того, що професію продавчині слід розглядати як неважливу. У преамбулі «Жертв любові» О. Генрі схильний показати, що передумова, *when*

*one loves one's Art no service seems too hard* [HASOL], є неправильною. Подібним чином у багатьох інших новелах О. Генрі висуває ту чи ту пропозицію або виступає за чи проти. Таким чином, преамбули відіграють певну роль у новелах О. Генрі відносно його літературного стилю.

Оповідний та описовий коментар О. Генрі короткий. Персонажі, зображені в його новелах, демонструють свою динамічність і конкретність у своєму мовленні. Жваві розмови, що вводяться в уста героїв, багаті на інтонації. Вживання незавершеного висловлювання (стилістичний прийом замовчування [Кротова 2020, с. 15]), як, наприклад, у новелі «Третій інгредієнт», є помітним аспектом його стилю. Також О. Генрі використовує неповне висловлювання: *"Give me the onion", she said. The young man set his jaw a trifle harder. "Give me the onion", she repeated. He grinned, and laid it in her hand* [НТТІ]. Умовчання він також використовує, щоб створити синтаксичні каламбури. Наприклад, у «Викупі» приятелю Мака здається зі слів Мака, що той збирається одружитися. Але Мак насправді мав намір сказати, що через відсутність відповідної людини Мак збирався сам виконувати шлюбні обряди. Таким чином О. Генрі часто використовує каламбури у своїх творах.

Використання тропів, зокрема, іронії та метафори також є примітною рисою стилю О. Генрі. Часто він використовує метафори у своїх творах з метою потішити своїх читачів незвичайними порівняннями. У таких новелах, як «Зі святом!» та «Пекельне полум'я», дотепно використовується іронічна мова.

Тим не менш, іноді О. Генрі серйозний, сентиментальний та емоційний, як-от у таких новелах, як «Підступність Харгрівса», «Дороги, які ми вибираємо» та новели, включені до збірки «Чотири мільйони» (1906), написані між 1903 та 1905 роками. Невпевненість та коливання разюче помітні в його оповіданнях, написаних одразу після ув'язнення. Виражена нотка сентименталізму засвідчена в багатьох його новелах, які описують

дівчат-продавчинь Нью-Йорка. У його творах чудово поєднуються комічні, сатиричні та сентиментальні аспекти, що нагадують творчість Стерні, Діккенса та Гоголя.

З появою Ернеста Хемінгуея, Шервуда Андерсона, Ф. Скотта Фіцджеральда та Вільяма Фолкнера на літературній арені Америки, які задовольняли нові мінливі смаки нових читачів, твори, написані у дусі О. Генрі, як правило, вийшли з моди. Певним читачам його побудова сюжету здавалася вимушеною. Але які б недоліки не мали його стиль чи мова, він зміг компенсувати недолік своєю надзвичайною описовою та оповідною майстерністю. Наприклад, велике враження створює його чудовий музичний, із романтичним відтінком опис *the little voices of the night—the owl's recitative, the capriccio of the crickets, the concerto of the frogs in the grass* [HTRAC] у новелі «Відродження Шарлеруа».

Письменник гарно володів мистецтвом дрібних деталей у своїх новелах. Це було б неможливим, якби він не володів силою пильного спостереження і дивовижною описовою майстерністю. Його описові здібності відтворилися у гарному стилі відомої новели «Сестри золотого кола»: *The scent of the flowers, the booty of the bee, the primal drip of spring waters, the overture of the lark, the twist of the lemon peel on the cocktail of creation—such is the bride* [HSOTGC].

Не можна заперечити той факт, що О. Генрі займає постійне та унікальне місце в американській літературі. Він чудово володів мовою і майстерно використовував її. Письменник був також майстром характеру та діалогу. Мовлення його героїв дотепне і гумористичне. Попри те, що стиль О. Генрі інколи критикується, ми вважаємо, що для неупередженої оцінки таланту і, зокрема, стилю письменника, слід брати до уваги його літературні досягнення як певну цілісність.

Отже, ми можемо зробити такі **висновки**. Існує багато засобів вираження суб'єктивної модальності у художньому тексті. Переважно

дослідники сходяться на тому, що в англійській мові категорія модальності проявляється на фонетичному, лексичному, лексико-граматичному, синтаксичному та граматичному рівнях, а також використовується комбінація різних засобів. На фонетичному рівні наголосом та інтонацією можна виразити такі значення модальності як припущення, застереження, сумнів, упевненість тощо. В англійській мові інтонаційний або логічний наголос найчастіше ставиться на предикативні центри. На граматичному рівні модальність виражається способом дієслова (дійсний, наказовий, умовний), що реалізуються відповідно у розповідних, спонукальних та заперечних реченнях. Проте, значну роль у відображенні суб'єктивного відношення адресанта до реальності відіграють стилістичні образні засоби та прийоми, які можуть бути задіяні одразу на декількох рівнях тексту для підвищення загальної образності непрямого мовленнєвого акту. У наступному розділі засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі аналізуватимуться на таких рівнях: граматичний, лексичний, синтаксичний, стилістичний, а також будуть розглянуті їхні комбінації.

Стилістика новел О. Генрі є різноманітною. Стилістичні засоби та прийоми відповідають тематиці його творів. Він застосовує широкий спектр лексичних засобів – книжкова лексика та терміни, розмовна лексика та просторіччя, авторські okazionalizmi. Письменник широко використовує тропи (метафору, іронію та ін.) та стилістичні фігури (каламбури, замовчання та ін.). На рівні тексту творчій манері О. Генрі притаманні різні форми композицій, переломні моменти, несподівані фінали, використання алюзій та ремінісценцій до класичних творів.

Своєрідний метод письма О. Генрі – швидке написання новели від початку до кінця майже без реагування – обумовив те, що його стиль відображає природний потік мови. Він розкривав сюжети з життя, добре йому відомого, персонажі його переважно користуються дивою розмовною

мовою. Він вміє добирати ємні, точні слова та складати чіткі діалоги, точно спрямовані на розкриття центральної теми оповідання.

З точки зору суб'єктивної модальності слід зазначити, що письменник використовує різні форми оповіді – від першої особи (у тому числі від особи предметів та тварин), від автора (і при цьому автор може виступати спостерігачем чи просто безпристрасним наратором, або ж персонажем другого чи третього плану, ба навіть головним героєм. Така модальність виражає інколи дивні кути погляду чи аналізу; наратив супроводжується тонкими зображеннями, порівняннями, контрастами, образами, прямими чи непрямыми способами оповіді чи опису; вербалізує сугестивні значення.

## РОЗДІЛ 3

### АНАЛІЗ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ В НОВЕЛАХ О. ГЕНРІ

#### 3.1 Граматичні засоби вираження модальності в новелах О. Генрі

Матеріалом аналізу засобів вираження суб'єктивної модальності слугували новели О.Генрі “Cosmopolite In A Café”, “The Assessor of Success”, “The Ransom of Red Chief”.

У досліджуваному матеріалі на граматичному рівні засоби вираження суб'єктивної модальності були представлені афіксами та модальними дієсловами.

Розглянемо **афікси** як засоби вираження суб'єктивної модальності.

Деякі афікси, зокрема, префікси та суфікси можуть мати оцінювальний характер і, отже використовуватися для вираження суб'єктивної модальності. У роботі розглядалися ті суфікси, що мають модальні значення і, зокрема, беруть участь у створенні слів, які допомагають висловити мовцю позитивне ставлення до сказаного (меліоративні) та негативне ставлення (пежоративні).

В аналізованому матеріалі було знайдено тільки меліоративні суфікси. До *меліоративних* суфіксів ми віднесли такі, що утворюють слова із семантикою:

1) *можливості піддатися дії з боку мовця*, зокрема:

– суфікс *–able* , наприклад: *Sand ain't a palatable substitute* [HTRORC]; *Bill is puffing and blowing, but there is a look of ineffable peace and growing content on his rose-pink features* [HTRORC]; *The father was respectable*

*and tight, a mortgage fancier and a stern, upright collection-plate passer and forecloser* [HTRORC];

2) **можливості бути змушеним щось робити, змінити якість під впливом мовця** тощо, зокрема:

- суфікс **-ate** , наприклад: *Four drinks **placated** the emotional Bergman.* [HTAOS]; *I leave you to imagine," said Morley, pathetically, "how it **desolates** me to forego the pleasure* [HTAOS];

3) **можливість виконання процесу чи дії**, зокрема:

- суфікс **-ible**, наприклад: *You had better come at night, for the neighbours believe he is lost, and I couldn't be **responsible** for what they would do to anybody they saw bringing him back* [HTRORC]; *I have formed the belief that the man who applauds that air with special violence and **ostensible** sectional loyalty is invariably a native of either Secaucus, N.J., or the district between Murray Hill Lyceum and the Harlem River, this city* [HACIAC];

4) **можливість реалізації**, зокрема:

- суфікс **-ile** , наприклад: *Morley dashed between them and pinned the **infantile** messenger by the neck, holding him in safety* [HTAOS].

**Префікси** були меліоративні та пежоративні.

**Меліоративні** префікси беруть участь у створенні слів, які допомагають висловити мовцю позитивне ставлення до сказаного, до них віднесено такі, що утворюють слова з такою семантикою:

1) **констатування стану речей** , зокрема:

- префікс **em-** , наприклад: *She was hurrying as if homeward from **employment** or delay* [HTAOS];

- префікс **en-** , наприклад: *I saw above the heads of the seated patrons E. Rushmore Coglan and a stranger to me **engaged** in terrific battle* [HACIAC];

2) **називання сильнішої версії** зокрема:

- префікс **super-**, наприклад: *None of 'em ever was subjugated to such **supernatural** tortures as I have been.* [HTRORC]; *In Morley's appearance he*



*seemed to recognize something **superior** to the usual nightly occupants of the benches.* [HTAOS].

**Пежоративні** префікси беруть участь у створенні слів, які допомагають висловити мовцю негативне ставлення до сказаного, до них віднесено такі, що утворюють слова з такою семантикою:

1) **заборона**, зокрема:

- префікс **for-**, наприклад: *I leave you to imagine," said Morley, pathetically, "how it desolates me to **forego** the pleasure [HTAOS]; Better go hungry than **forego** a gunmetal or the ninety-eight-cent one that the railroads--according to these watchmakers--are run by [HTAOS];*

2) **заперечення**, зокрема:

- префікс **un-**, наприклад: *It contained inhabitants of as **undeleterious** and self-satisfied a class of peasantry as ever clustered around a Maypole. [HTRORC]; You dassent catch toads **unless** with a string. [HTRORC]*

Крім того, суб'єктивна модальність на граматичному рівні виражається також за допомогою **модальних дієслів**, зокрема:

- **must**, зокрема: *To-night we **must** get a message to his father demanding the two thousand dollars for his return."* [HTRORC]; *You **must** keep the boy amused and quiet till I return. And now we'll write the letter to old Dorset. [HTRORC]; They surrounded and engulfed him--he **must** join them--tra la la--and the rest. [HTAOS];*

- **should**, наприклад: *If a gang of constables **should** be watching for any one to come for the note they could see him a long way off crossing the fields or in the road. [HTRORC]; Also, I thought it best to send a peremptory letter to old man Dorset that day, demanding the ransom and dictating how it **should** be paid [HTRORC];*

- **ought**, зокрема: *I had a scheme for collecting that ransom without danger of being caught by counterplots that **ought** to commend itself to professional kidnappers. [HTRORC]; Some day all this petty pride in one's city or*

*State or section or country will be wiped out, and we'll all be citizens of the world, as we **ought** to be.*" [HACIAC];

- **will**, зокрема: *That **will** cost the old man an extra five hundred dollars,*" says Bill, *climbing over the wheel.* [HTRORC]; *You won't take me back home again, Snake-eye, **will** you?* [HTRORC]; *Do you think anybody **will** pay out money to get a little imp like that back home?* [HTRORC];

- **would**, зокрема: *Bill and me figured that Ebenezer **would** melt down for a ransom of two thousand dollars to a cent.* [HTRORC]; *"Hey, little boy!" says Bill, "**would** you like to have a bag of candy and a nice ride?"* [HTRORC];

- **can**, наприклад: *"How long **can** you hold him?" asks Bill.* [HTRORC]; *that kid **can** kick hard.* [HTRORC]; *A parrot **can** talk, but a monkey or a fish can't.* [HTRORC]; *You **can** charge the difference up to me.* [HTRORC];

- **could**, зокрема: *And, as dark as it was, and as fat as Bill was, and as good a runner as I am, he was a good mile and a half out of Summit before I **could** catch up with him* [HTRORC]; *And he would, too, if he **could** find a match.* [HTRORC];

- **may**, наприклад: *His folks **may** think he's spending the night with Aunt Jane or one of the neighbours.* [HTRORC]; *I hope you **may** find work.* [HTAOS]; *"**May** your kindness be rewarded this night," said the old man.* [HTAOS];

- **might**, наприклад: *Just then we heard a kind of war-whoop, such as David **might** have emitted when he knocked out the champion Goliath.* [HTRORC]; *"Then you **might** turn around," says I, "and have a look behind you."* [HTRORC]; *After that I **might** furnish libraries to towns that would pay for 'em, or build sanitariums for crank professors, and call 'em colleges, if I wanted to.* [HTAOS];

- **need**, наприклад: *Bill and me had a joint capital of about six hundred dollars, and we **needed** just two thousand dollars more to pull off a fraudulent town-lot scheme in Western Illinois with.* [HTRORC].

Отже, в аналізованому матеріалі суб'єктивна модальність на граматичному рівні виражається переважно модальними дієсловами.

### 3.2 Лексичні засоби вираження модальності

На лексичному рівні модальні слова виражають різну модальну семантику. Разом прикладів із модальними словами у досліджуваному матеріалі було знайдено 9 одиниць (3,6% від загальної кількості засобів вираження модальності). У сучасній лінгвістиці персуазивність за визначенням О. М. Красенко, – це модусно-кваліфікативна категорія, за допомогою якої мовець на базі власного переконання кваліфікує достовірність інформації, що повідомляється [Красенко 2010, с. 204]. Персуазивність як факт комунікації є ментальним станом мовця, що виражається відповідними мовними засобами [Красенко 2010, с. 204].

Було реалізовано такі модальні значення:

1) **вираження впевненості у повідомлюваному**, зокрема:

- ***no doubt*** , наприклад: *The world is a rock to you, **no doubt**; but you must be an Aaron and smite it with your rod.* [HTAOS];

- ***of course*** , наприклад: *“Play it, **of course**,” says I.* [HTRORC]; *There was a town down there, as flat as a flannel-cake, and called Summit, **of course**.* [HTRORC];

- ***sure*** , наприклад: *“**Sure**,” said the waiter, calculating the size of the tip promised by the careful knot of Morley’s tie; “there’s the buyers from the dry goods stores in the South during August, and honeymooners from Staten Island, and”--* [HTAOS]; *“**Sure**,” said I.* [HTRORC];

2) **вираження невпевненості у ймовірності повідомлюваного**, зокрема:

- *maybe* , наприклад: *There don't seem to be much excitement around Summit on account of his disappearance; but maybe they haven't realized yet that he's gone.* [HTRORC]; *We knew that Summit couldn't get after us with anything stronger than constables and, maybe, some lackadaisical bloodhounds and a diatribe or two in the Weekly Farmers' Budget. So, it looked good.* [HTRORC];

- *perhaps* , наприклад: *"Perhaps," says I to myself, "it has not yet been discovered that the wolves have borne away the tender lambkin from the fold.* [HTRORC].

Таким чином, у досліджуваному матеріалі на лексичному рівні переважають модальні слова із семантикою вираження впевненості у повідомлюваному.

### 3.3 Синтаксичні засоби вираження суб'єктивної модальності

На синтаксичному рівні модальність може виражатися як завдяки загальним принципам та правилам синтаксису і пунктуації, так і завдяки відхиленню від норм побудови речень пунктуації, що надає емоційності висловлюванню. Серед них інверсія, знак оклику в середині речення тощо. У матеріалі було знайдено такі синтаксичні засоби вираження суб'єктивної модальності:

**1. Окличне речення.** Окличність виражає абсолютний високий ступінь, вищий за ступінь, позначений абсолютним суперлативом. Основним та первісним значенням окличності виступає емотивне значення, яке і виражається переважно саме в окличних реченнях. Оцінне значення є другою необхідною семантичною складовою окличності. Інтенсивність, яка звичайно не виділяється в окрему мовну категорію, виступає як основне значення при вираженні суб'єктивності мовця в окличному висловленні. Експресивність є виявом як самовираження або вираження суб'єктивності в мові, утворюючи

вихідну синкретичну єдність із значеннями емотивності та оцінності. Волевиявлення є додатковим значенням окличності, яке, з одного боку, виявляється як апелятивність, а з іншого є спонуканням. Лінгвістичним виразником окличності є обов'язковий фонетичний маркер, представлений експліцитним інтонаційним малюнком, що окреслюється подовженнями та підвищенням тону і нерідко супроводжується емоційним наголосом. Вигук, який є первісним засобом вираження окличності, виступає синкретичним виразником основних її значень.

Через вербальні емоційні оцінки відбувається відображення мовця в лексико-семантичній системі. Вибір емотивів в конкретних емоційних ситуаціях мовними особистостями різний: це всього лише один з безлічі параметрів людського фактора в мові, що характеризують мовця. Оцінка, в тому числі і емоційна, є власне людською категорією, стосується людини і всього того, що будь-яким чином пов'язано з нею, зачіпає її фізичну, психічну і соціальну сутність. У прагматичних концепціях оцінки, які отримали в лінгвістиці останнім часом широкого поширення, смислова специфіка оцінного значення пояснюється через комунікативні цілі, з якими використовуються оціночні висловлювання. Мета оціночних висловлювань «полягає не в тому, щоб описувати світ, а в тому, щоб виражати емоції або відносини, хвалити або лаяти, лестити або ображати» [Сёрль 2006].

Сказане вище дозволяє говорити про наявність в окличному речення суб'єктивної оцінки, заснованої на відповідності / невідповідності суб'єктивній нормі, інтенції, наміру мовця. Сенс емотивно-оцінного значення полягає в тому, що воно в прагматичному плані маркує висловлювання, в якому вживається, і в силу цього вказує на ставлення мовця до фактів, явищ дійсності. Речення виражає відношення мовця до будь-якої ситуації або явища, які він має на меті і здійснює вплив на адресата. Отже, сутнісною характеристикою емоційної оцінки є її призначення для впливу на адресата. Емоційна оцінка – це ситуативна оцінка, оскільки вона виникає

безпосередньо в момент вираження реакції на будь-які події, факти, явища і детермінується їх конкретними проявами. Отже, вона безпосередньо пов'язана з ситуацією, в якій і знаходить своє вираження. Єдиною і достатньою підставою оцінки в цьому випадку стають безпосередні переживання.

За функцією окличні речення як засоби відтворення суб'єктивної модальності у досліджуваному матеріалі можна поділити на такі групи.

**1.1 Функція висловлення емоційного стану мовця, експресії, оцінки**, наприклад: *Heaven help the wolves!* [HTRORC]; *You better beware!* [HTRORC]; *By St. Swithin, Mr. Smothers, we Wall street men have to work!* [HTAOS]; *Tired is no name for it!* [HTAOS]; *God bless you!* [HTAOS].

П. Панічева вважає, що особливий вплив лексичних емотивів на формування семантики проявляється в скорочених реченнях [Панічева]. У матеріалі, зокрема, були знайдені такі: *Pros't!* [HTAOS]; *Wrong!* [HTAOS]; *Whoa, now!* [HTRORC]; *Work!* [HTAOS]; *All right!* [HTRORC]; *God!* [HTAOS].

Для окличних речень характерно використання іменників якісно-оцінної семантики, наприклад: *You're a liar!* [HTRORC].

Лексичне наповнення також представлено прикметниками якісної і оцінної семантики, що передають відповідно позитивну або негативну оцінку різної інтенсивності, наприклад: *Great pirates of Penzance!* [HTRORC]. Основні характеристики прикметника роблять цілком обґрунтованим і закономірним його вживання в окличному реченні.

**1.2. Функція звертання**, наприклад: Звертання може бути експресивним, наприклад: *But no, sirree!* [HTRORC].

Комунікативна та модальна установки окличних речень зумовлює вживання у звертаннях вигуків чуттєвої семантики, наприклад: *Hey, little boy!* [HTRORC]. Тут вигук *hey* має певне стійке закріплене значення і вживається тільки у звертаннях.

**1.3. Знак оклику у середині речення** використовується, коли мовцю важливо виділити значення певного слова, звернути увагу слухача на певну фразу у реченні тощо, наприклад: *Hist! pard* [HTRORC]. У наступному реченні знак оклику стоїть після божби та допомагає передати роздратованість мовця: *By Geronimo! that kid can kick hard.* [HTRORC]. Знак оклику може також стояти після вигуків, наприклад: *Ha! cursed paleface, do you dare to enter the camp of Red Chief, the terror of the plains?* [HTRORC]. У цьому реченні вигук не має стійкого і певного значення. Його специфіка в багатозначності, і його значення можна визначити тільки в контексті, оскільки він може висловлювати навіть протилежні за характером емоції. У цьому реченні вигук допомагає передати насмішку.

**2. Питальні речення** переважно використовуються мовцем з метою дізнатися певну інформацію, проте виконують також інші модальні функції, які розглянуто нижче.

**2.1. Бажання дізнатися інформацію**, наприклад: *Red Chief," says I to the kid, "would you like to go home?* [HTRORC]; *You won't take me back home again, Snake-eye, will you?* [HTRORC]; *What you getting up so soon for, Sam?" asked Bill* [HTRORC]; *Have you got a gun about you, Sam?* [HTRORC]; *What kind of a game is it?* [HTRORC]; *What am I to do?* [HTRORC]; *How far is it to the stockade, kid?* [HTRORC]; *What's the trouble, Bill?* [HTRORC].

**2.2. Бажання залучити комуніканта до розмови**, наприклад: *Sam, do you know who my favourite Biblical character is?* [HTRORC];

**2.3. Бажання знайти підтвердження власним думкам**, наприклад: *Ain't it awful, Sam* [HTRORC];

**2.4. Бажання аїдготувати комуніканта до неприємних новин**, наприклад: *Bill," says I, "there isn't any heart disease in your family, is there?* [HTRORC];

**2.5. Бажання виправдатися**, наприклад: *But what did he hit me for?* [HTRORC];

**2.6. Висловлення впевненості**, наприклад: *Do you think anybody will pay out money to get a little imp like that back home?* [HTRORC];

**2.7. Висловлення зухвалості**, наприклад: *See what I can do with him?* [HTAOS];

**2.8. Висловлення побоювання**, наприклад: *What's he up to now?* [HTRORC]; *You don't think he'll run away, do you, Sam?* [HTRORC]; *You won't go away and leave me here alone, will you, Sam?* [HTRORC]; *You won't leave me long with him, will you, Sam?* [HTRORC]; *You ain't going to let the chance go, are you?* [HTRORC];

**2.9. Бажання відмовити**, наприклад: *Aw, what for?* [HTRORC];

**2.10. Висловлення заперечення**, наприклад: *How can I ride to the stockade without a hoss?* [HTRORC]; *With what result?* [HTAOS];

**2.11. Вираження допитливості суб'єктом-дитиною (при імітації автором дитячої мови)**, наприклад: *Are there any real Indians in these woods?* [HTRORC]; *Does the trees moving make the wind blow?* [HTRORC]; *Are the stars hot?* [HTRORC]; *Do oxen make any noise?* [HTRORC]; *Why are oranges round?* [HTRORC]; *How many does it take to make twelve?* [HTRORC];

**2.12. Висловлення обурення**, наприклад: *What does it matter where a man is from?* [HACIAC]; *Is it fair to judge a man by his post-office address?* [HACIAC];

**2.13. Перепитування**, наприклад: *Me?" says I.* [HTRORC]; *Me?" said the youngster* [HTAOS]; *Sol Smothers?* [HTAOS];

**2.14. Висловлення погрози**, наприклад: *do you dare to enter the camp of Red Chief, the terror of the plains?* [HTRORC];

**2.15. Висловлення попередження**, наприклад: *Now, are you going to be good, or not?* [HTRORC];

**2.16. Висловлення пропозиції**, наприклад: *Would you like to have a bag of candy and a nice ride?* [HTRORC].

**3. Еліпсовані речення**, наприклад: *But no, sirree!* [HTRORC];



4. **Інверсія**, наприклад: *It was just twelve o'clock when we knocked at Ebenezer's front door [HTRORC]; At half-past eight I was up in that tree as well hidden as a tree toad, waiting for the messenger to arrive [HTRORC]; But, from that moment, Bill's spirit was broken [HTRORC];*

5. **Звертання до читача**, наприклад: *Yes, sir, that boy seemed to be having the time of his life [HTRORC]; But wait till I tell you [HTRORC];*

6. **Парентези та інші вставні конструкції**, наприклад: *Were I Mr. Carnegie or Mr. Rockefeller I would put a few millions in my inside pocket and make an appointment with all the Park Commissioners (**around the corner, if necessary**), and arrange for benches in all the parks of the world low enough for women to sit upon, and rest their feet upon the ground [HTAOS]; The man with the red tie" (**that was my cosmopolite**), said he, "got hot on account of things said about the bum sidewalks and water supply of the place he come from by the other guy [HACIAC]; I invoke your consideration of the scene – **the marble-topped tables, the range of leather-upholstered wall seats, the gay company, the ladies dressed in demi-state toilets, speaking in an exquisite visible chorus of taste, economy, opulence or art; the sedulous and largess-loving garcons, the music wisely catering to all with its raids upon the composers; the melange of talk and laughter** –and, if you will, the Wurzburger in the tall glass cones that bend to your lips as a ripe cherry sways on its branch to the beak of a robber jay. [HACIAC]; We were down South, in Alabama-**Bill Driscoll and myself**-when this kidnapping idea struck us [HTRORC].*

Отже, ми можемо зробити висновок, що серед синтаксичних засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі найбільш розповсюдженими є питальні речення, які виконують різні комунікативні та модальні функції.

### 3.4. Стилiстичнi засоби вираження модальностi

Для аналізу стилістичних засобів вираження модальності у новелах О. Генрі ми обрали класифікацію стилістичних засобів Т. Хазагерова, за яким усі образні стилістичні засоби слід поділяються на три групи: тропи, фігури та ампліфікації. Тропи завжди стосуються одного слова чи звороту, а стилістичні фігури є явищами на рівні групи слів [Хазагеров, Ширина 2009, с. 217-219]. Вони не протиставлені абсолютно одне одному, а утворюють пересічні безлічі. В основі ж ампліфікації лежить явище посилення образотворчості, і ампліфікація знаходиться на перетині тропів і фігур.

#### 1. Тропи:

##### 1.1 Граматичні тропи (амотети) були представлені

*риторичним питанням*, наприклад: "Sam," says he, "what's two hundred and fifty dollars, after all? [HTRORC];

**1.2 Словесні тропи** були представлені такими стилістичними засобами:

- *іронія*, наприклад: *It looked like a good thing: but wait till I tell you* [HTRORC]; *It contained inhabitants of as undeleterious and self-satisfied a class of peasantry as ever clustered around a Maypole* [HTRORC]; *respectable and tight, a mortgage fancier and a stern, upright collection-plate passer and forecloser* [HTRORC]; *I wasn't nervous or afraid; but I sat up and lit my pipe and leaned against a rock* [HTRORC]; *I'm Old Hank, the Trapper, Red Chief's captive, and I'm to be scalped at daybreak* [HTRORC]; *They weren't yells, or howls, or shouts, or whoops, or yawps, such as you'd expect from a manly set of vocal organs-they were simply indecent, terrifying, humiliating screams, such as women emit when they see ghosts or caterpillars* [HTRORC]; *How far is it to the stockade, kid?" he asks, in a husky manner of voice* [HTRORC]; *I wish we hadn't made the ransom more than a thousand* [HTRORC];

- метафора, наприклад: *Yes, sir, that boy seemed to be having the time of his life* [HTRORC].

## 2. Стилістичні фігури, зокрема:

2.1. Семантичні фігури були представлені такими стилістичними засобами:

- алюзія, наприклад: *Just then we heard a kind Of war-whoop, such as David might have emitted when he knocked out the champion Goliath* [HTRORC]; *King Herod," says he* [HTRORC]. У наведених прикладах автор використовує алюзію на Біблію.

## 2.2. Фігури експресивного синтаксису, наприклад:

- анафора, наприклад: *We'll take him home, pay the ransom and make our get-away. We took him home that night. We got him to go by telling him that his father had bought a silver-mounted rifle and a pair of moccasins for him, and we were going to hunt bears the next day.* [HTRORC];

- випередження, наприклад: *'Afghanistan?' the natives said to him through an interpreter.* [HACIAC]; *How was it? "The men that breed from them they traffic up and down, but cling to their cities' hem as a child to the mother's gown."* [HACIAC];

- замовчання. Е. М. Березівська та Ж.-М. Верже розглядають замовчування як синтаксичну фігуру, «при якій фраза різко обривається, щоб передати хвилювання або збентеження говорить, і ясний тільки самий загальний зміст висловлювання» розглядають замовчування як синтаксичну фігуру, «при якій фраза різко обривається, щоб передати хвилювання або збентеження говорить, і зрозумілий тільки самий загальний зміст висловлювання» наприклад: *He –* [HACIAC]; *With the whole world for his–* [HACIAC]; *of all the impudent–* [HTRORC]. Якщо еліпсис заснований на структурній неповноті, то замовчання – на неповноті семантичній. У більшості випадків замовчання на синтаксичному рівні позначається трьома

крапками, але в англійській мові припустимо також використання тире – так, як у прикладах з новел О. Генрі.

- *пролепса*. Пролепса – це стилістична фігура, сутність якої полягає у такому відхиленні від звичайної лінійної послідовності елементів речення або тексту, при якому елемент, що антиципує (що передбачає) вживається до прямого позначення об'єкта – елемента, що антиципується (передбачається), з яким він семантично і синтаксично поєднаний, наприклад: *I was about to put my opinion to the test by inquiring of this gentleman when you interrupted with your own—larger theory, I must confess.* [НАСІАС].

- *сіллес*. Сіллес – це стилістична фігура паралогічного типу, що наближається до зевгми та складається в об'єднанні в одному переліку логічно, а іноді і граматично неоднорідних членів речення як однорідних. В досліджуваному матеріалі О. Генрі використовує цей прийом при імітації дитячої мови, наприклад: *I never camped out before; but I had a pet 'possum once, and I was nine last birthday* [HTRORC];

### 3. Ампліфікації, наприклад:

- *порівняння*, зокрема: *The kid was a boy of ten, with bas-relief freckles, and hair the colour of the cover of the magazine you buy at the news-stand when you want to catch a train* [HTRORC]; *That boy put up a fight like a welter-weight cinnamon bear* [HTRORC]; *We're making Buffalo Bill's show look like magic-lantern views of Palestine in the town hall* [HTRORC]; *When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with a rock half as big as a cocoanut* [HTRORC]; *I dodged, and heard a heavy thud and a kind of a sigh from Bill, like a horse gives out when you take his saddle off.* [HTRORC];

- *гіпербола*, зокрема: *I dragged him out and poured cold water on his head for half an hour* [HTRORC]; *I went out and caught that boy and shook him until his freckles rattled* [HTRORC]; *I showed him the road to Summit and kicked him about eight feet nearer there at one kick* [HTRORC]; *In ten minutes I shall*

*cross the Central, Southern and Middle Western States, and be legging it trippingly for the Canadian border [HTRORC];*

- *лімота*, зокрема: *Tell you the truth, Bill," says I, "this little he ewe lamb has somewhat got on my nerves too [HTRORC];*

- *оксюморон*, зокрема: *He kept us awake for three hours, jumping up and reaching for his rifle and screeching: "Hist! pard," in mine and Bill's ears, as the fancied crackle of a twig or the rustle of a leaf revealed to his young imagination the stealthy approach of the outlaw band. [HTRORC].*

Можемо зробити висновок, що стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності – тропи, стилістичні фігура та ампліфікації – у новелах О. Генрі розподілилися приблизно однаково. Дещо частіше зустрічаються ампліфікації.

### 3.5 Комбінація засобів вираження модальності

Комбінації засобів вираження модальності у досліджуваних текстах були представлені поєднанням синтаксичних та стилістичних засобів. Зокрема:

**1. Окличне речення + градація**, наприклад: *Whiff! He would have you on skis in Lapland. Zip! Now you rode the breakers with the Kanakas at Kealaikahiki. Presto! He dragged you through an Arkansas post-oak swamp, let you dry for a moment on the alkali plains of his Idaho ranch, then whirled you into the society of Viennese archdukes. [HACIAC];*

**2. Окличне речення + повтор**, наприклад: *Now, now, now! [HTAOS];*

**3. Окличне речення + риторичне питання**, наприклад: *There was a dinner party on--where had he been for a fortnight past?--what luck to thus run upon him! [HTAOS];*

**4. Окличне речення + епіфора**, наприклад: *How they **take it in!** Men, women and children--forgeries, water-and-salt lies--how they all **take it in!*** [HTAOS];

**5. Окличне речення + повтор**, наприклад: *You had better apply to **the police. The police!***" said the old man [HTAOS];

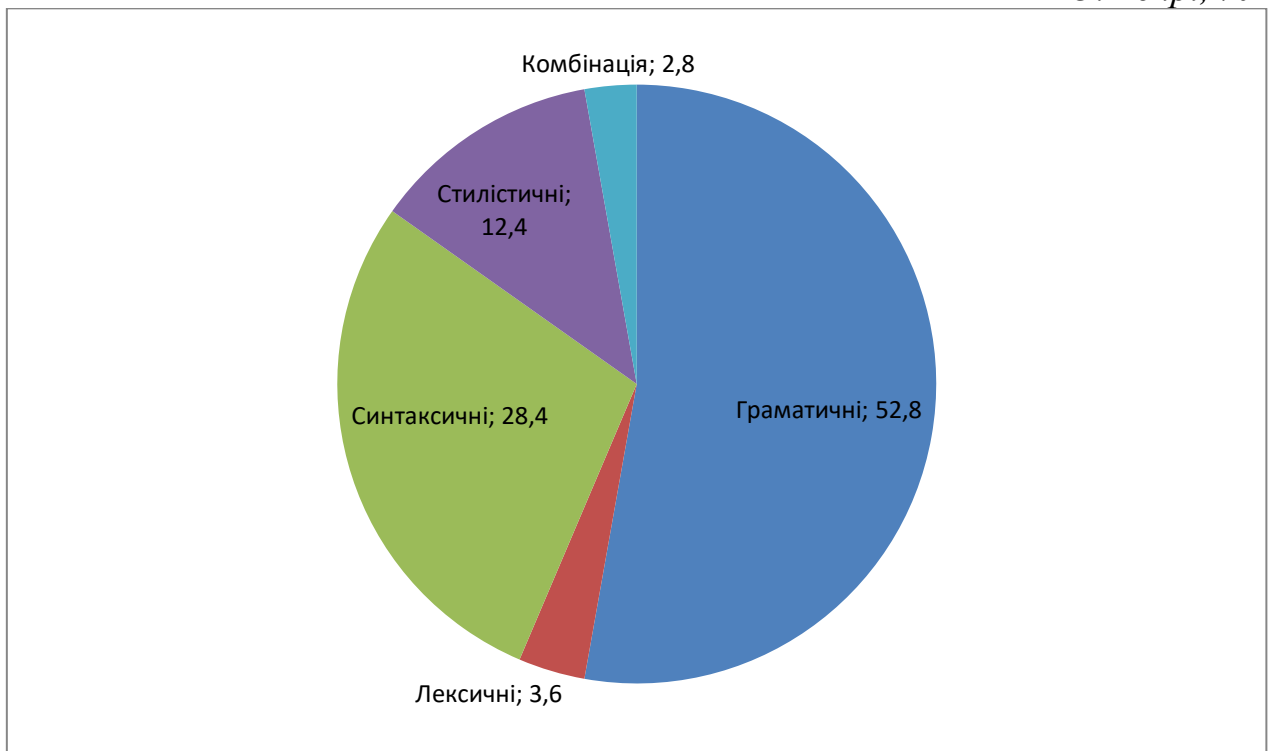
**6. Окличне речення + іронія**, наприклад: *Oh, 'Smothers!'" exclaimed Morley. "Sol Smothers? Why, he lives in the next house to me. I thought you said 'Smithers* [HTAOS];

**7. Питальне речення + повтори**, наприклад: *Cleveland, or Pike's Peak, or Fairfax County, Va., or Hooligan's Flats or any place?* [НАСІАС].

Таким чином, найчастіше використовується комбінація окличних речень із стилістичними засобами.

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності тих чи тих засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі. Результати аналізу наведено на діаграмі (див. Рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Частота засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі, %



З рис. 2.1 ми можемо зробити висновок, що у новелах О. Генрі найчастіше зустрічаються граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності. Їх кількість склала понад половину (52,8%) від усіх досліджуваних засобів.

Середню частотність продемонстрували синтаксичні (28,4%) та стилістичні (12,4%) засоби вираження суб'єктивної модальності.

Найрідше в аналізованому матеріалі зустрічаються лексичні засоби суб'єктивної модальності (3,6%), а також комбінація різних засобів (2,8%).

Аналіз дослідження засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі дозволяє зробити такі **висновки**. Письменник використовує граматичні, лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності, а також їх комбінації. Найчастіше зустрічаються граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності. Їх кількість склала понад половину (52,8%) від усіх досліджуваних засобів. Суб'єктивна модальність на граматичному рівні виражається переважно модальними дієсловами, морфологічні афіксальні засоби зустрічаються рідше. Середню частотність продемонстрували синтаксичні (28,4%) та стилістичні (12,4%) засоби вираження суб'єктивної модальності. Серед синтаксичних засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі найбільш розповсюдженими є питальні речення, які виконують різні комунікативні та модальні функції. Рідше зустрічаються питальні речення. Найрідше – інверсія та еліпсис. Стилiстичні засоби вираження суб'єктивної модальності – тропи, стилістичні фігура та ампліфікації – у новелах О. Генрі розподілилися приблизно однаково. Дещо частіше зустрічаються ампліфікації. Найрідше в аналізованому матеріалі зустрічаються лексичні засоби суб'єктивної модальності (3,6%), а також комбінація різних засобів (2,8%). На лексичному рівні переважають модальні слова із семантикою вираження впевненості у повідомлюваному, рідше зустрічаються слова із

семантикою вираження непевності у ймовірності повідомлюваного. У комбінаціях засобів вираження суб'єктивної модальності найчастіше використовується комбінація окличних речень із стилістичними засобами, найрідше – комбінація питальних речень із стилістичними засобами.



## ВИСНОВКИ

Проведене дослідження засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі дозволяє зробити такі висновки.

На рівні теоретичного узагальнення було визначено, що аналіз наукової літератури дозволив назвати два основних підходи у лінгвістиці до розуміння модальності: логічно-граматичний та функціонально-семантичний. Третій підхід враховує і логічні, і її функціонально-семантичні особливості та наголошує на тому, що зазначені підходи взаємодоповнюють один одного. Модальність можна зрозуміти як взаємопроникнення мовлення та мислення, у якому мислення для передачі інформації опирається на відповідні мовні структури. Таке поєднання починається пізнавальною функцією мови і закінчується вираженням думки через сформоване висловлення. Так реалізується найважливіше завдання комунікаційної функції мови – передається інформація від адресата до мовця. Усі підходи до визначення видів модальності у цілому укладаються у дихотомію об'єктивна та суб'єктивна модальність, причому з останньої додатково виокремлюють авторську модальність – як прояв суб'єктивної модальності у художньому тексті. Суб'єктивна модальність, на думку багатьох дослідників, висловлює особисте ставлення мовця (автора) до змісту висловлювання.

Методологічний аналіз показав, що існує багато засобів вираження суб'єктивної модальності у художньому тексті. Переважно дослідники сходяться на тому, що в англійській мові категорія модальності проявляється на фонетичному, лексичному, лексико-граматичному, синтаксичному та граматичному рівнях, а також використовується комбінація різних засобів. На фонетичному рівні наголосом та інтонацією можна виразити такі значення модальності як припущення, застереження, сумнів, упевненість

тощо. В англійській мові інтонаційний або логічний наголос найчастіше ставиться на предикативні центри. На граматичному рівні модальність виражається способом дієслова (дійсний, наказовий, умовний), що реалізуються відповідно у розповідних, спонукальних та заперечних реченнях. Проте, значну роль у відображенні суб'єктивного відношення адресанта до реальності відіграють стилістичні образні засоби та прийоми, які можуть бути задіяні одразу на декількох рівнях тексту для підвищення загальної образності непрямого мовленнєвого акту. У наступному розділі засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі аналізуватимуться на таких рівнях: граматичний, лексичний, синтаксичний, стилістичний, а також будуть розглянути їхні комбінації.

Стилістика новел О. Генрі є різноманітною. Стилістичні засоби та прийоми відповідають тематиці його творів. Він застосовує широкий спектр лексичних засобів – книжкова лексика та терміни, розмовна лексика та просторіччя, тощо. Письменник широко використовує тропи (метафору, іронію та ін.) та стилістичні фігури (каламбури, замовчання та ін.). На рівні тексту творчій манері О. Генрі притаманні різні форми композицій, переломні моменти, несподівані фінали, використання алюзій та ремінісценцій до класичних творів.

Своєрідний метод письма О. Генрі – швидке написання новели від початку до кінця майже без реагування – обумовив те, що його стиль відображає природний потік мови. Він розкривав сюжети з життя, добре йому відомого, персонажі його переважно користуються живою розмовною мовою. Він вміє добирати ємні, точні слова та складати чіткі діалоги, точно спрямовані на розкриття центральної теми оповідання.

З точки зору суб'єктивної модальності слід зазначити, що письменник використовує різні форми оповіді – від першої особи (у тому числі від особи предметів та тварин), від автора (і при цьому автор може виступати

спостерігачем чи просто безпристрасним наратором, або ж персонажем другого чи третього плану, ба навіть головним героєм. Така модальність виражає інколи дивні кути погляду чи аналізу; наратив супроводжується тонкими зображеннями, порівняннями, контрастами, образами, прямими чи непрямими способами оповіді чи опису; вербалізує сугестивні значення.

Аналіз дослідження засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі довів, що письменник використовує граматичні, лексичні, синтаксичні, стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності, а також їх комбінації. Найчастіше зустрічаються граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності. Їх кількість склала понад половину (52,8%) від усіх досліджуваних засобів. Суб'єктивна модальність на граматичному рівні виражається переважно модальними дієсловами, морфологічні афіксальні засоби зустрічаються рідше. Середню частотність продемонстрували синтаксичні (28,4%) та стилістичні (12,4%) засоби вираження суб'єктивної модальності. Серед синтаксичних засобів вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі найбільш розповсюдженими є питальні речення, які виконують різні комунікативні та модальні функції. Рідше зустрічаються питальні речення. Найрідше – інверсія та еліпсис. Стилiстичні засоби вираження суб'єктивної модальності – тропи, стилістичні фігура та ампліфікації – у новелах О. Генрі розподілилися приблизно однаково. Дещо частіше зустрічаються ампліфікації. Найрідше в аналізованому матеріалі зустрічаються лексичні засоби суб'єктивної модальності (3,6%), а також комбінація різних засобів (2,8%). На лексичному рівні переважають модальні слова із семантикою вираження впевненості у повідомлюваному, рідше зустрічаються слова із семантикою вираження непевності у ймовірності повідомлюваного. У комбінаціях засобів вираження суб'єктивної модальності найчастіше використовується комбінація окличних речень із

стилістичними засобами, найрідше – комбінація питальних речень із стилістичними засобами.

**Перспективи подальших досліджень** вбачаємо у дослідженні прагматичних особливостей новел О. Генрі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

### СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверинцев С. С. Автор и герой в эстетической деятельности. Примечания. *Бахтин М.М. Работы 20-х годов*. Москва, 1994. С. 15-24.
2. Арутюнова Н. Д. Функциональная семантика: оценка, экспрессивность, модальность. In *memoriam*. Москва : Изд-во РАН ИЯ, 1996. 168 с.
3. Атарова К. Н., Лескис Г. А. Семантика и структура повествования от первого лица в художественной прозе. *Известия АН СССР, серия литературы и языка*. Москва 1976. 356 с.
4. Ахманова, О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Сов. энцикл., 1969. 238 с.
5. Ахметова С. Г. Синтактика и прагматика. *АКД*. Москва, 2012. 32 с.
6. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. Москва : Изд-во лит. на иностр. яз., 1955. 416 с.
7. Бахтин М. М. Автор и герой в эстетической деятельности. *Бахтин М.М. Работы 20-х годов*. Москва, 1994.423 с.
8. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.
9. Бернацька С. М. Модальне значення можливості/необхідності в сучасній українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2011. 20 с.
10. Богин Г. И. Модель языковой личности в её отношении к разновидностям текстов : АДД. Ленинград, 1984. 354 с.

11. Бондаренко В. Н. Виды модальных значений и их выражение в языке. *Науч. докл. высш. школы. Филологические науки.* Уфа, 1979. № 2. С. 54–61.
12. Валгина Н. С. Теория текста. Москва : Логос, 2003. 280 с.
13. Виноградов В. В. О языке художественной прозы. Москва : Наука, 1980. 360 с.
14. Виноградов В. В. Исследования по русской грамматике. Москва : Наука, 1950. С. 40–42.
15. Виноградов В. В. Русский язык : грамMAT. учение о слове. Москва : Высш. шк., 1986. 640 с.
16. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 256 с.
17. Гак В. Теоретическая грамматика французского языка : Синтаксис. Москва : Высшая школа, 1986. 218 с.
18. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва : Наука, 1981. 139 с.
19. Гитайло Е. Категория модальности и особенности перевода модальных глаголов на материале английской публицистической литературы. *Lingua mobilis* № 2 (53), Москва, 2015. С. 66 – 73.
20. Грищенко А. П. Модальність і часова віднесеність як зовнішньо-синтаксичні ознаки речення. *Синтаксис словосполучення і простого речення.* Київ : Наук. думка, 1975. С. 16–29.
21. Гуйванюк Н. В. Комунікативна модальність в усно-розмовному дискурсі. *Лінгвістика.* 2010. № 3 (21). Ч. 2. С. 86–94.
22. Дельва О. Реконструкція модальних світів: когнітивно-комунікативний аспект. URL: [http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1134/1/Converted\\_file\\_4a554d6c.pdf](http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/123456789/1134/1/Converted_file_4a554d6c.pdf) (дата звернення : 16.09.2021)
23. Доценко О. Семантико-прагматичний синтаксис: особливості вираження модальності. Київ : Міленіум, 2006. 226 с.

24. Дымарский М. Я. Проблемы текстообразования и художественный текст (на материале русской прозы XIX – XX вв.). Санкт-Петербург, 2015. 328 с.
25. Загнітко А. П. Теоретична граматика української мови. Морфологія. Донецьк : ДонДУ, 1996. 435 с.
26. Касевич В., Храковский В. От пропозиции к семантике предложения. Типология конструкций с предикатными актантами. Ленинград : Наука, 1985. С. 9–14.
27. Кір'ятська Д.С. Засоби вираження авторської оцінки у французькій пресі. URL: [http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni\\_i\\_konceptualni\\_2011\\_36/446\\_450.pdf](http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_36/446_450.pdf) (дата звернення : 17.09.2021)
28. Козловський В. Про прагматичну спрямованість суб'єктивно-оцінного аспекту модальності. *Мовознавство*. Полтава, 1991. № 3. С. 68–73.
29. Космеда Т. Аксіологічні аспекти прагмалінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 350 с.
30. Костусяк Н. Структура граматичної надкатегорії модальності. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15960/1/Kostusyak.pdf> (дата звернення : 17.09.2021)
31. Коцюба Н. Лексико-граматичні засоби вираження категорії модальності в офіційно-діловому тексті. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Київ, 2013. С. 42 – 45.
32. Красненко О. М. Когнітивний і комунікативно-дискурсивний аспекти персуазивності у сучасній лінгвістиці. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. Київ, 2010. Випуск 18. С. 204-209.
33. Кротова А. Фигуры экспрессивного синтаксиса. 2020. URL: <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/9593/2/Krotova.pdf> (дата звернення : 17.09.2021)
34. Ляпон М. В. Модальность. *Лингвистический энциклопедический словарь*. Москва, 1990. С. 303–304.

35. Максимова Н. В. «Чужая речь» как коммуникативная стратегия. Москва, 2015. 316 с.
36. Манн Д. В. Об эволюции повествовательных форм. Москва, 2016. С. 370-372.
37. Маріна О. С. Контрастивні тропи й фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект : Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. КНЛУ. Київ, 2004. 19 с.
38. Мразек Р. Дифференциация славянских языков в сфере модальности. *Otazky slovanske syntaxe*. Врно, 1973. С. 164–190.
39. Мусатов А.А. Категория эпистемичности и языковые средства ее выражения. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Лингвистика»*. №3 Москва, 2009. с. 69 – 75.
40. Нагорный И. Персуазивная квалификация как мыслительная операция субъекта. URL: <http://www.philol.msu.ru/~rlc2004/ru/decision/>. (дата звернення : 18.09.2021)
41. Насанбаева Е. Проблема модальности при переводе художественного текста. *Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение*. Челябинск, 2011. № 24 (239). Выпуск 57. С. 255–257.
42. Ніка О. Модус у староукраїнській літературній мові другої половини XVI – першої половини XVII ст.. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. 444 с.
43. Омелькина О. В. Несобственно-прямая речь как лингвопрагматическая категория: дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.04. Самара, 2014. 150 с.
44. Павленко Л. І. Формально надмірні висловлення як засіб вираження логічної модальності у діалозі. Житомир, 2006. № 27. С. 131–136.



45. Падучева Е. В. Семантика нарратива. *Семантические исследования: Семантика времени и вида в русском языке. Семантика нарратива*. Москва: Школа: «Языки рус. культуры», 2014. 464 С. 193–404.
46. Паничева П. Структурно-семантические и прагматические характеристики восклицательных предложений в английской диалогической речи (в свете антропоцентрической парадигмы). URL: <http://cheloveknauka.com/strukturno-semanticheskie-i-pragmaticheskie-harakteristiki-vosklitsatelnyh-predlozheniy-v-angliyskoy-dialogicheskoy-rechi#ixzz5Xкох8ZKb> (дата звернення : 17.09.2021)
47. Панфилов В. З. Категория модальности и её роль в конструировании структуры предложения и суждения. *Вопросы языкознания*. Москва, 1977. № 4. С. 34 – 38.
48. Петросян Г. О. Функции и формы несобственно-прямой речи в жанре исторического романа (на материале произведений А.Н. Толстого «Петр I» и Ю.Н. Тынянова «Пушкин»): автореферат дис. ... кандидата филол. наук: 10.02.01. Ставрополь, 2012. 27 с.
49. Присяжнюк І. Категорія модальності і засоби її вираження у науковотехнічній літературі. URL: [http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/prysiazhniuk\\_kategoriia.pdf](http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/prysiazhniuk_kategoriia.pdf) ( дата звернення : 20.09.2021)
50. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с.
51. Розова І. В. Мовні засоби вираження авторської модальності (на матеріалі англійської сатиричної літератури ХХ сторіччя) : автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2008. 20 с.
52. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2006. 716 с.
53. Сёрль, Дж. Р. Классификация иллокутивных актов. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. 17. Теория речевых актов. Москва : Прогресс, 2006. С. 170-194.

54. Смущинська І. В. Модальність французького художнього тексту: типи та засоби вираження: Автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.05 КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2003. 39 с.
55. Смущинська І. В. Суб'єктивна модальність французької прози. Київ : КНУ ім. Т.Шевченка, 2001. 255 с.
56. Степанов Ю. С. Номинация, семантика, семиология (виды семантических определений в современной лексикологии). *Языковая номинация (общие вопросы)*. Москва, 2012. 651 с.
57. Ткачук В. Категорія суб'єктивної модальності. Тернопіль : Підручники й посібники, 2013. 20 с.
58. Українська мова : Енциклопедія / Редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2007. 854 с.
59. Хазагеров Т. Г., Ширина Л. С. Общая риторика: Курс лекций; Словарь риторических фигур. Ростов-на-Дону : Феникс, 2009. 320 с.
60. Хомутова Т. Система лексико-грамматических средств выражения ирреальной модальности в придаточных предложениях в современном английском языке. Дисс. М. Институт им. М. Тореца, 1985. 230 с.
61. Хоменко Г. Антифразис як засіб експресивізації сучасних інформаційних текстів. *Філологічні студії*. 2013. Вип. 9. С. 632 – 637.
62. Черепньова Я. Феномен заперечень в англомовному художньому і діалогічному мовленні на лексичному, морфемному, синтаксичному і стилістичному рівнях. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/324252824.pdf> (дата звернення : 20.09.2021)
63. Чернухина И. Я. Очерк стилистики художественного текста (Факторы текстообразования). Воронеж, 2015. С. 63-68.
64. Шинкарук В. Категорії модусу і диктуму у структурі речення : монографія. Чернівці : Рута, 2012. 217 с.

65. Adock A. St. J. O.Henry: An English View. New York: Double day, 2017. P.195-203.
66. Amett E.S. O.Henry From Polecat Creek. Greensboro, North Carolina, 1962. P. 183-188.
67. Blake V. Selected Stories of O.Henry. New York,2003. 226 p.
68. Bybee J., Fleischman S. Modality in Grammar and Discourse. Typological Studies in Language. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995. 575 p.
69. Coates J. The Semantics of Modal Auxiliaries. London: Croom Helm, 1983. 259 p.
70. Eichenbaum B. M. O. Henry and the Theory of Short Story. Michigan: University of Michigan, Ann Arbor, 1968. 57 p.
71. Fowler R. Linguistics and the Novel. London: Methuen, 1977. 141 p.
72. Garcia E. C., O.Henry (William Sydney Porter. New Haven: Twayne PubHshers, Inc., 1965. 109 p.
73. Gavins J. (Re) thinking Modality: A Text-world Perspective. *Journal of Literary Semantics*. 2005. Vol. 34(2). P. 79–93.
74. Gavins J. Text World Theory. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. 193 p.
75. Grice H.P. Meaning. *Philosophical Review*, 1957. Vol. 66. P. 377–388.
76. Hengeveld K. Layers and operators in functional grammar. *Journal of linguistics*, 1989. Vol. 25. P. 127–157.
77. Holmes J. Hedges and Boosters in Women’s and Men’s Speech. *Language and Communication*. 1990. № 10. P. 185–205.
78. Horowitz P. J. Collected Stories of O.Henry. New York: Avenel, Gramercy Books, 1993. 841 p.

#### **СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ**

79. HABB – Henry O. A Blackjack Bargainer. URL: <http://flibusta.is/b/109207/read> (accessed : 12.10.2021)
80. HACIAC – Henry O. A Cosmopolite In a Cafe. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/a-cosmopolite-in-a-cafe> (accessed : 12.10.2021)
81. HASOL – Henry O. A Service of Love. URL: <http://lelang.ru/english/teksty/a-service-of-love-by-o-henry/> (accessed : 12.10.2021)
82. HHAC – Henry O. Hearts and crosses. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/hearts-and-crosses> (accessed : 13.10.2021)
83. HHTM – Henry O. Hostages to Momus. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/hostages-to-momus> (accessed : 13.10.2021)
84. HJHAM – Henry O. Jimmy Hayes and Muriel. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/jimmy-hayes-and-muriel> (accessed : 13.10.2021)
85. HMOAYD – Henry O. Memories of a yellow Dog. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/memoirs-of-a-yellow-dog> (accessed : 13.10.2021)
86. HRTC – Henry O. Round The Circle. URL: [http://www.online-literature.com/o\\_henry/1046/](http://www.online-literature.com/o_henry/1046/) (accessed : 14.10.2021)
87. HSOTGC – Henry O. Sisters of the Golden Circle. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/sisters-of-the-golden-circle> (accessed : 14.10.2021)
88. HTAOS – Henry O. The Assessor of Success. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-assessor-of-success>

89. HTBMH – Henry O. The Blind Man’s Holiday. URL: [http://www2.latech.edu/~bmagee/louisiana\\_anthology/texts/henry/henry--blind\\_man.html](http://www2.latech.edu/~bmagee/louisiana_anthology/texts/henry/henry--blind_man.html) (accessed : 14.10.2021)
90. HTCATA – Henry O. The Cop and the Anthem. URL: [https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource\\_files/the-cop-and-the-anthem.pdf](https://americanenglish.state.gov/files/ae/resource_files/the-cop-and-the-anthem.pdf) (accessed : 15.10.2021)
91. HTCOOM – Henry O. The Coming-out of Maggie. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-coming-out-of-maggie> (accessed : 16.10.2021)
92. HTCW – Henry O. The Caballero’s Way. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-caballeros-way> (accessed : 15.10.2021)
93. HTF – Henry O. Telemachus, Friend. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/telemachus-friend> (accessed : 15.10.2021)
94. HTGOTM – Henry O. The Gift of the Magi. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-gift-of-the-magi> (accessed : 15.10.2021)
95. HTHH – Henry O. The Head-Hunter. URL: [http://www.online-literature.com/o\\_henry/1017/](http://www.online-literature.com/o_henry/1017/) (accessed : 15.10.2021)
96. HTHOTLR – Henry O. The Halberdier of the Little Rheinschloss. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-halberdier-of-the-little-rheinschloss> (accessed : 15.10.2021)
97. HTHP – Henry O. The Higher Pragmatism. URL: <http://www.dominiopublico.gov.br/download/texto/ln000062.pdf> (accessed : 15.10.2021)
98. HTHTRTW – Henry O. The Hand that Riles the World. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-hand-that-riles-the-world> (accessed : 15.10.2021)

99. HTLB – Henry O. The Left Branch. URL: <http://flibusta.is/b/443832/read> (accessed : 16.10.2021)
100. HTLL – Henry O. The Last Leaf. URL: <http://www.eastoftheweb.com/short-stories/UBooks/LasLea.shtml> (accessed : 16.10.2021)
101. HTLOTT – Henry O. The Last of the Troubadours. URL: <http://flibusta.is/b/443832/read> (accessed : 16.10.2021)
102. HTLPOIS – Henry O. The Love-Philtre of Ikey Schoenstein. URL: <https://etc.usf.edu/lit2go/131/the-four-million/2404/the-love-philtre-of-ikey-schoenstein/> (accessed : 17.10.2021)
103. HTMOV – Henry O. The Moment of Victory. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-moment-of-victory> (accessed : 17.10.2021)
104. HTRAC – Henry O. The Renaissance at Charleroi. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-renaissance-at-charleroi> (accessed : 17.10.2021)
105. HTRB – Henry O. The Right Branch. URL: <http://flibusta.is/b/443832/read> (accessed : 17.10.2021)
106. HTROABB – Henry O. The Romance of a Busy Broker. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-romance-of-a-busy-broker> (accessed : 17.10.2021)
107. HTRORC – Henry O. The Ransom of Red Chief. URL: <http://flibusta.is/b/109207/read> (accessed : 17.10.2021)
108. HTTI – Henry O. The Third Ingredient. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-third-ingredient> (accessed : 17.10.2021)
109. HTTL – Henry O. The Trimmed Lamp. URL: <http://flibusta.is/b/443832/read> (accessed : 17.10.2021)

110. HTTOATT – Henry O. The Tale Of A Tainted Tenner. URL: <https://americanliterature.com/author/o-henry/short-story/the-tale-of-a-tainted-tenner> (accessed : 17.10.2021)
111. Jespersen O. The Philosophy of Grammar. London: George Allen and Unwin Brothers, 1992. 372 p.
112. Khomutova T. Mood and Modality in Modern English. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2014. № 154. p. 395 – 401.
113. Leacock S. The Amazing Genius of O.Henry. *Essays and Literary Studies*. New York: John Lane, 2016. p. 233-266.
114. Lyons J. Semantics. Cambridge: Cambridge University Press, 1977. Vol. II. 897 p.
115. Nuyts J. Modality: Overview and linguistic issues. *The Expression of modality*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter, 2006. p. 1–26.
116. O'Connor R. O.Henry: The legendary life of William S. Porter. New York: Doubleday and company. Inc., Garden City, 1970. 252 p.
117. Palmer F. R. Modality and the English Modals. London – New York: Longman Group Ltd., 1990. 196 p.
118. Palmer F. R. Mood and Modality. New York: Cambridge University Press, 1998. 236 p.
119. Pattee F.L. The Development of The American Short Story. New York: Biblo and Tannen, 1970. 408 p.
120. Pedchenko S. O. The subjective modality in modern Ukrainian: the lingual-pragmatic dimension. *Полтава*, 2020. Том 31 (70). № 4. Ч. 1. С. 98 – 103.
121. Rescher N. Topics in philosophical logic. Dordrecht: Reidel Publishing Co., 1968. 347 p.
122. SAAC – Shakespeare W. Antony and Cleopatra. URL: <http://www.william-shakespeare.info/act2-script-text-antony-and-cleopatra.htm> (accessed : 18.10.2021)

123. SAYLI – Shakespeare W. As You Like It. URL: <https://poets.org/poem/you-it-act-ii-scene-vii-all-worlds-stage?mbd=1> (accessed : 18.10.2021)

124. SRII – Shakespeare W. Richard II. URL: [https://www.sparknotes.com/nofear/shakespeare/richardii/page\\_126/](https://www.sparknotes.com/nofear/shakespeare/richardii/page_126/) (accessed : 18.10.2021)

125. SRAJ – Shakespeare W. Romeo and Juliet. URL: [https://www.sparknotes.com/nofear/shakespeare/romeojuliet/page\\_144/](https://www.sparknotes.com/nofear/shakespeare/romeojuliet/page_144/) (accessed :18.10.2021)

126. Scofield M. The Cambridge Introduction to the American Short Story. New York, Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 302 p.

127. Simpson P. Language, Ideology and Point of View. London: Routledge, 1993. 198 p.



## ДОДАТОК

## Додаток А

## Граматичні засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах

## О. Генрі

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2	Примітка 3	Примітка 4
1.	<i>"But it also seems that you <b>would</b> decry patriotism."</i>	[НАСІА С, URL];	Граматичне				would
2.	<i>"I <b>must</b> go home," said Morley, rising and buttoning his coat. "I stopped here only for a smoke. I hope you may find work."</i>	[НТАОС, URL];	Граматичне				must
3.	<i>"I <b>should</b> like to be a periwinkle," said he, mysteriously, "on the top of a valley, and sing</i>	[НАСІА С, URL];	Граматичне				should

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>tooralloo- ralloo."</i>						
4.	<i>"It <b>will</b> do," he said, magnanimously.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				will
5.	<i>"Kind sir," he whined, "if you could spare a dime or even a few pennies to one who"--</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				could
6.	<i>"<b>May</b> your kindness be rewarded this night," said the old man.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				may
7.	<i>"Originally from Mattawamkeag, Maine, he said," continued McCarthy, "and he <b>wouldn't</b> stand for no knockin' the</i>	[HACIA C, URL]	Граматич не				would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>place."</i>						
8.	<i>"See what I <b>can</b> do with him?"</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				can
9.	<i>"<b>Would</b> you mind telling me," I began, "whether you are from--"</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				would
10.	<i>. How <b>can</b> I ride to the stockade without a hoss?"</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
11.	<i>"Aw, Snake-eye, you said I <b>could</b> play the Black Scout while you was gone."</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				could
12.	<i>"For Heaven's sake," says Bill, "hurry back, Sam, as soon as you <b>can</b>."</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
13.	<i>"Hey, little boy!" says Bill, "<b>would</b> you like</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>to have a bag of candy and a nice ride?”</i>						
14.	<i>“How long <b>can</b> you hold him?” asks Bill.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
15.	<i>“I’m not as strong as I used to be,” says old Dorset, “but I think I <b>can</b> promise you ten minutes.”</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
16.	<i>“Oh, I got a kind of a pain in my shoulder. I thought sitting up <b>would</b> rest it.”</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
17.	<i>“Red Chief,” says I to the kid, “<b>would</b> you like to go home?”</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
18.	<i>“Then you <b>might</b> turn around,”</i>	[HTROR C, URL];	граматичн е				might

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>says I, “and have a look behind you.”</i>						
19.	<i>“You won’t go away and leave me here alone, <b>will</b> you, Sam?”</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
20.	<i>A parrot <b>can</b> talk, but a monkey or a fish can’t.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
21.	<i>Absolutely, the only terms on which you <b>can</b> have him restored to you are these: We demand fifteen hundred dollars in large bills for his return; the money to be left at midnight to- night at the same spot and in the</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>same box as your reply—as hereinafter described.</i>						
22.	<i>After breakfast the kid takes a piece of leather with strings wrapped around it out of his pocket and goes outside the cave <b>unwinding</b> it.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
23.	<i>After that I might furnish libraries to towns that <b>would</b> pay for 'em, or build sanitariums for crank professors, and call 'em colleges, if I wanted to.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would
24.	<i>After that I <b>might</b> furnish</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				might

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>libraries to towns that would pay for 'em, or build sanitariums for crank professors, and call 'em colleges, if I wanted to.</i>						
25.	<i>Also, I thought it best to send a peremptory letter to old man Dorset that day, demanding the ransom and dictating how it <b>should</b> be paid</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				should
26.	<i>And as E. Rushmore Coglan prattled of this little planet I thought with glee of a great almost-</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>cosmopolite who wrote for the whole world and <b>dedicated</b> himself to Bombay</i>						
27.	<i>And he <b>would</b>, too, if he could find a match.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
28.	<i>And he would, too, if he <b>could</b> find a match.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				
29.	<i>And now I <b>can</b> get no more.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				can
30.	<i>And now I <b>can</b> get no more.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				can
31.	<i>And then I told him that my scheme was to put the whole job through immediately and that we <b>would</b> get the ransom and be off with it</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>by midnight if old Dorset fell in with our proposition.</i>						
32.	<i>And then, for an hour I had to try to explain to him why there was nothin' in holes, how a road <b>can</b> run both ways and what makes the grass green.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
33.	<i>And whenever they walk "by roaring streets <b>unknown</b>" they remember their native city "most faithful, foolish, fond; making her mere-breathed name their bond upon their bond</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
34.	<i>And, as dark as</i>	[HTROR	Граматич				could

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>it was, and as fat as Bill was, and as good a runner as I am, he was a good mile and a half out of Summit before I <b>could</b> catch up with him</i>	C, URL];	не				
35.	<i>Anon he <b>would</b> be telling you of a cold he acquired in a Chicago lake breeze and how old Escamila cured it in Buenos Ayres with a hot infusion of the chuchula weed.</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				would
36.	<i>At the bottom of the fence-post, opposite the third tree, <b>will</b> be</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>found a small pasteboard box.</i>						
37.	<i>At the bottom of the fence-post, opposite the third tree, <b>will</b> be found a small pasteboard box.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
38.	<i>At the corner he lingered, <b>undecided</b></i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
39.	<i>Better go hungry than <b>forego</b> a gunmetal or the ninety-eight-cent one that the railroads-- according to these watchmakers-- are run by</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	значе ння забор они	for-
40.	<i>Bill and me figured that Ebenezer <b>would</b> melt down for a</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>ransom of two thousand dollars to a cent.</i>						
41.	<i>Bill and me had a joint capital of about six hundred dollars, and we <b>needed</b> just two thousand dollars more to pull off a fraudulent town-lot scheme in Western Illinois with.</i>	[HTROR C, URL];	граматичн е				needed
42.	<i>Bill is puffing and blowing, but there is a look of <b>ineffable</b> peace and growing content on his rose-pink features</i>	[HTROR C, URL];	Грааматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість піддат ися дії	-able
43.	<i>But I <b>can't</b> leave the father of my</i>	[HTAOS, URL];	Грааматич не				can

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>friend Sol Smothers alone on the street.</i>						
44.	<i>But I glanced at Bill, and hesitated</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate
45.	<i>But Morley would have enough by then.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would
46.	<i>But, before we take the car I hope you will join me in"--</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				will
47.	<i>Do you think anybody will pay out money to get a little imp like that back home?</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
48.	<i>Every few minutes he would remember</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>that he was a pesky redskin, and pick up his stick rifle and tiptoe to the mouth of the cave to rubber for the scouts of the hated paleface.</i>						
49.	<i>Expression on these subjects was <b>precipitated</b> from E. Rushmore Coglán by the third corner to our table</i>	[НАСІА С, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate
50.	<i>Four drinks <b>placated</b> the emotional Bergman.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
51.	<i>He <b>would</b> have to avoid Twenty-ninth street in the future.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would
52.	<i>He <b>would</b> have you on skis in Lapland.</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				would
53.	<i>Here I had found a man not made from dust; one who had no narrow boasts of birthplace or country, one who, if he bragged at all, <b>would</b> brag of his whole round globe against the Martians and the inhabitants of the Moon.</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				would
54.	<i>His folks <b>may</b> think he's spending the</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				may

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>night with Aunt Jane or one of the neighbours.</i>						
55.	<i>How long <b>can</b> you hold him?</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
56.	<i>I guess Mr. Bill <b>will</b> help you foil the pesky savages.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
57.	<i>I had a scheme for collecting that ransom without danger of being caught by counterplots that <b>ought</b> to commend itself to professional kidnappers.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				ought
58.	<i>I have formed the belief that the man who applauds that air with special violence and</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість викон ання дії чи проце	-ible



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>ostensible sectional loyalty is invariably a native of either Secaucus, N.J., or the district between Murray Hill Lyceum and the Harlem River, this city</i>					су	
59.	<i>I hope you <b>may</b> find work.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				may
60.	<i>I invoke your consideration of the scene--the marble-topped tables, the range of leather-upholstered wall seats, the gay company, the ladies dressed in demi-state toilets, speaking in an exquisite</i>	[HACIA C, URL]	граматичн е				will

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<p><i>visible chorus of taste, economy, opulence or art; the sedulous and largess-loving garcons, the music wisely catering to all with its raids upon the composers; the melange of talk and laughter-- and, if you will, the Wurzburger in the tall glass cones that bend to your lips as a ripe cherry sways on its branch to the beak of a robber jay.</i></p>						
61.	<p><i>I invoke your consideration of</i></p>	[НАСІА С, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість	-ible

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>the scene--the marble-topped tables, the range of leather-upholstered wall seats, the gay company, the ladies dressed in demi-state toilets, speaking in an exquisite <b>visible</b> chorus of taste, economy, opulence or art;</i> <...>					виконання дії чи процесу	
62.	<i>I leave you to imagine," said Morley, pathetically, "how it <b>desolates</b> me to forego the pleasure</i>	[HTAOS, URL];	Граматичне	афіксальне	суфіксальне	примуцити щонебудь робити	-ate
63.	<i>I leave you to imagine," said Morley,</i>	[HTAOS, URL];	Граматичне	афіксальне	префіксальне	значення забор	for-

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>pathetically, "how it desolates me to <b>forego</b> the pleasure</i>					они	
64.	<i>I made him and Bill shake hands, and then I took Bill aside and told him I was going to Poplar Cove, a little village three miles from the cave, and find out what I <b>could</b> about how the kidnapping had been regarded in Summit.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				could
65.	<i>I must go along with my little man to see that the cars don't run over him.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Must
66.	<i>I saw above the</i>	[HACIA	Граматич	афіксаль	префік	конст	en-

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>heads of the seated patrons E. Rushmore Coglan and a stranger to me engaged in terrific battle</i>	С, URL];	не	не	сальне	атува ння стану речей	
67.	<i>I suppose you'll think I'm a renegade, but I <b>couldn't</b> help it.</i>	[HTROR С, URL];	Граматич не				couldn't
68.	<i>I tell you, Sam, a human <b>can</b> only stand so much.</i>	[HTROR С, URL];	Граматич не				can
69.	<i>I think you are a little high in your demands, and I hereby make you a counter-proposition, which I am inclined to believe you <b>will</b> accept.</i>	[HTROR С, URL];	Граматич не				will

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
70.	<i>I was about to put my opinion to the test by inquiring of this gentleman when you interrupted with your own--larger theory, I <b>must</b> confess."</i>	[НАСІА С, URL];	Граматич не				must
71.	<i>I was sure that I had found at last the one true cosmopolite since Adam, and I listened to his worldwide discourse fearful lest I <b>should</b> discover in it the local note of the mere globe-trotter.</i>	[НАСІА С, URL];	Граматич не				should
72.	<i>I wish I <b>could</b> die.</i>	[НТАОС, URL];	Граматич не				could
73.	<i>If a gang of</i>	[НТРОР	Граматич				should

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>constables should be watching for any one to come for the note they could see him a long way off crossing the fields or in the road.</i>	С, URL];	не				
74.	<i>If a gang of constables should be watching for any one to come for the note they <b>could</b> see him a long way off crossing the fields or in the road.</i>	[HTROR С, URL];	Граматич не				could
75.	<i>If you attempt any treachery or fail to comply with our demand</i>	[HTROR С, URL];	Граматич не				will

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>as stated, you <b>will</b> never see your boy again.</i>						
76.	<i>If you know anybody by that name and <b>could</b>--</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				could
77.	<i>If you pay the money as demanded, he <b>will</b> be returned to you safe and well within three hours.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
78.	<i>In Morley's appearance he seemed to recognize something <b>superior</b> to the usual nightly occupants of the benches.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	сильні ша версія	super-
79.	<i>Into that stream he <b>must</b> cast his</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Must



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>net and draw fish for his further sustenance and need.</i>						
80.	<i>It contained inhabitants of as <b>undeleterious</b> and self-satisfied a class of peasantry as ever clustered around a Maypole.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
81.	<i>It is worth a paragraph to say that this remarkable scene <b>can</b> be witnessed every evening in numerous cafes in the City of New York.</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				can
82.	<i>It is worth a</i>	[HACIA	Граматич	афіксаль	суфікс	можл	-able

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>paragraph to say that this remarkable scene can be witnessed every evening in numerous cafes in the City of New York</i>	C, URL];	не	не	альне	ивість піддат ися дії	
83.	<i>Just at the moment when I should have been abstracting the fifteen hundred dollars from the box under the tree, according to the original proposition, Bill was counting out two hundred and fifty dollars into Dorset's hand.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				should
84.	<i>Just then we</i>	[HTROR	граматичн				might

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>heard a kind of war-whoop, such as David <b>might</b> have emitted when he knocked out the champion Goliath.</i>	C, URL];	е				
85.	<i>Morley dashed between them and pinned the <b>infantile</b> messenger by the neck, holding him in safety</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ива реаліз ація	-ile
86.	<i>Morley had not a cent in his pockets; but he smiled pityingly at a hundred grimy, unfortunate ones who had no more, and who <b>would</b> have no more when the</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>sun's first rays yellowed the tall paper-cutter building on the west side of the square.</i>						
87.	<i>Morley had not a cent in his pockets; but he smiled pityingly at a hundred grimy, <b>unfortunate</b> ones who had no more, and who would have no more when the sun's first rays yellowed the tall paper-cutter building on the west side of the square</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
88.	<i>Morley walked to the corner</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>where he <b>would</b> cross to his hotel.</i>						
89.	<i>Mr. Bill <b>will</b> play with you.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
90.	<i>My cosmopolite was named E. Rushmore Coglan, and he <b>will</b> be heard from next summer at Coney Island.</i>	[HACIA C, URL]	Граматич не				will
91.	<i>None of 'em ever was <b>subjugated</b> to such supernatural tortures as I have been</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate
92.	<i>None of 'em ever was <b>subjugated</b> to such supernatural tortures as I</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	сильні ша версія	super-

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>have been.</i>						
93.	<i>Now and then he <b>would</b> let out a war-whoop that made Old Hank the Trapper, shiver.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
94.	<i>One more night of this kid <b>will</b> send me to a bed in Bedlam.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
95.	<i>Or <b>would</b> he rather have lemon drops?"</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would
96.	<i>Philoprogenitive ness, says we, is strong in semi-rural communities; therefore, and for other reasons, a kidnapping project <b>ought</b> to do better there</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				ought

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>than in the radius of newspapers that send reporters out in plain clothes to stir up talk about such things.</i>						
97.	<i>Sand ain't a palatable substitute.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість піддат ися дії	-able
98.	<i>She was hurrying as if homeward from employment or delay</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	конст атува ння стану речей	em-
99.	<i>So, to relieve Bill, I acceded, and we collaborated a letter that ran this way</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	приму сити що- небуд ь робит и	-ate
100	<i>Some day all this</i>	[HACIA	Граматич				ought

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>petty pride in one's city or State or section or country will be wiped out, and we'll all be citizens of the world, as we ought to be."</i>	С, URL];	не				
101	<i>Some day all this petty pride in one's city or State or section or country will be wiped out, and we'll all be citizens of the world, as we ought to be."</i>	[НАСІА С, URL];	Граматич не				will
102	<i>that kid can kick hard.</i>	[НTROR С, URL];	Граматич не				can
103	<i>That will cost the old man an extra five hundred dollars," says</i>	[НTROR С, URL];	Граматич не				will



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>Bill, climbing over the wheel.</i>						
104	<i>The father was <b>respectable</b> and tight, a mortgage fancier and a stern, upright collection-plate passer and forecloser</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість піддат ися дії	-able
105	<i>The messenger <b>will</b> place the answer in this box and return immediately to Summit</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
106	<i>The postmaster said the mail- carrier <b>would</b> come by in an hour to take the mail on to Summit</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
107	<i>The world is a rock to you, no</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Must

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>doubt; but you <b>must</b> be an Aaron and smite it with your rod.</i>						
108	<i>The world--well, say New York and as far as summer boarders <b>can</b> swim out from Long Island--is full of greenhorns.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				can
109	<i>Then things better than water <b>will</b> gush out of it for you.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				will
110	<i>There was an air about Morley when he was backed by money in hand that <b>would</b> have stayed off a call loan at</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2	Примітка 3	Примітка 4
	<i>Rothschilds'.</i>						
111	<i>These terms are final, and if you do not accede to them no further communication will be attempted.</i>	[HTROR C, URL];	Граматичне				will
112	<i>They surrounded and engulfed him--he must join them--tra la la--and the rest.</i>	[HTAOS, URL];	Граматичне				Must
113	<i>They were a motley lot, he thought; the men with stolid, animal, unshaven faces;</i> <...>	[HTAOS, URL];	Граматичне	афіксальне	префіксальне	заперечення	un-
114	<i>They were a motley lot, he thought; the men with stolid, animal,</i>	[HTAOS, URL];	Граматичне	афіксальне	префіксальне	заперечення	un-

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>unshaven faces; the women wriggling and self-conscious, twining and <b>untwining</b> their feet that hung four inches above the gravelled walks</i>						
115	<i>This applause of the "rebel" air in a Northern city does puzzle a little; but it is not <b>insolvable</b></i>	[НАСІА С, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість піддат ися дії	-able
116	<i>To-night we <b>must</b> get a message to his father demanding the two thousand dollars for his return."</i>	[НTROR С, URL];	граматичн е				must
117	<i>Were I Mr.</i>	[НТАОS,	Граматич				Would

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>Carnegie or Mr. Rockefeller I <b>would</b> put a few millions in my inside pocket and make an appointment with all the Park Commissioners (around the corner, if necessary), and arrange for benches in all the parks of the world low enough for women to sit upon, and rest their feet upon the ground.</i>	URL];	не				
118	<i>When they sit on a bench they <b>must</b> twist their ankles together</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				must

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>and uncomfortably swing their highest French heels clear of earthly support.</i>						
119	<i>When they sit on a bench they must twist their ankles together and uncomfortably swing their highest French heels clear of earthly support.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
120	<i>With a wave of his hand he would speak of a certain bazaar in Hyderabad.</i>	[HACIA C, URL]	Граматич не				would
121	<i>You can charge the difference up to me.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				can
122	<i>You can do it for</i>	[HTAOS,	Граматич				can

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>a dollar.</i>	URL];	не				
123	<i>You dassent catch toads unless with a string.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	префік сальне	запере чення	un-
124	<i>You had better come at night, for the neighbours believe he is lost, and I couldn't be responsible for what they would do to anybody they saw bringing him back.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				would
125	<i>You had better come at night, for the neighbours believe he is lost, and I couldn't be responsible for what they</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				couldn't

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>would do to anybody they saw bringing him back</i>						
126	<i>You had better come at night, for the neighbours believe he is lost, and I couldn't be <b>responsible</b> for what they would do to anybody they saw bringing him back</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не	афіксаль не	суфікс альне	можл ивість викон ання дії чи проце су	-ible
127	<i>You <b>must</b> have a watch.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Must
128	<i>You <b>must</b> keep the boy amused and quiet till I return. And now we'll write the letter to old Dorset.</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				must



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
129	<i>You <b>must</b> let me take you to Sol's house, Mr. Smothers.</i>	[HTAOS, URL];	Граматич не				Must
130	<i>You won't take me back home again, Snake-eye, <b>will</b> you?</i>	[HTROR C, URL];	Граматич не				will
131	<i>You <b>would</b> have addressed a letter to "E. Rushmore Coglan, Esq., the Earth, Solar System, the Universe," and have mailed it, feeling confident that it <b>would</b> be delivered to him.</i>	[HACIA C, URL];	Граматич не				would
132	<i>Your manicure <b>will</b> lisp softly that your left forefinger reminds her so</i>	[HACIA C, URL]	Граматич не				will

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираженн я	Примітк а 1	Примі тка 2	Прим ітка 3	Приміт ка 4
	<i>much of a gentleman's in Richmond, Va.</i>						

## Додаток Б

## Лексичні засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах О. Генрі

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 3	Примітка 4
133	<i>"Sure," said the waiter, calculating the size of the tip promised by the careful knot of Morley's tie; "there's the buyers from the dry goods stores in the South during August, and honeymooners from Staten Island, and"--</i>	[HTAOS, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає впевненість у повідомлюваному	Sure
134	<i>"Perhaps," says I to myself, "it has not yet been discovered that the wolves have borne away the tender lambkin</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає невпевненість у вірогідності повідомлюваного	Perhaps

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 3	Примітка 4
	<i>from the fold.</i>				
135	<i>“Play it, of course,” says I.</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає впевненість у повідомлюваному	of course
136	<i>“Sure,” said I.</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає впевненість у повідомлюваному	Sure
137	<i>I was sure that I had found at last the one true cosmopolite since Adam, and I listened to his worldwide discourse fearful lest I should discover in it the local note of the mere globe-trotter.</i>	[HACIAC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає впевненість у повідомлюваному	sure
138	<i>The world is a rock to you, no doubt; but you must be an Aaron</i>	[HTAOS, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає впевненість у повідомлюваному	no doubt

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 3	Примітка 4
	<i>and smite it with your rod.</i>				
139	<i>There don't seem to be much excitement around Summit on account of his disappearance; but <b>maybe</b> they haven't realized yet that he's gone.</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає невпевненість у вірогідності повідомлюваного	maybe
140	<i>There was a town down there, as flat as a flannel- cake, and called Summit, <b>of course</b>.</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражають впевненість у повідомлюваному	of course
141	<i>We knew that Summit couldn't get after us with anything stronger than constables and, <b>maybe</b>, some lackadaisical bloodhounds and a diatribe or two</i>	[HTRORC, URL];	Лексичне	модальне слово, що виражає невпевненість у вірогідності повідомлюваного	maybe

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 3	Примітка 4
	<i>in the Weekly Farmers' Budget. So, it looked good.</i>				

## Додаток В

## Синтаксичні засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах

## О. Генрі

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
142	<i>At half-past eight I was up in that tree as well hidden as a tree toad, waiting for the messenger to arrive</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	інверсія	
143	<i>But no, sirree!</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	еліпс	
144	<i>But wait till I tell you</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	звертання до читача	
145	<i>But, from that moment, Bill's spirit was broken</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	інверсія	
146	<i>It was just twelve o'clock when we knocked at Ebenezer's front door</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	інверсія	
147	<i>Yes, sir, that boy seemed to be having the time of his life</i>	[HTRORC, URL];	синтаксична	звертання до читача	

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
148	<i>Ain't it awful, Sam</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання знайти підтвердження власним думкам
149	<i>All right!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
150	<i>Are the stars hot?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
151	<i>Are there any real Indians in these woods?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
152	<i>Aw, what for?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	відмова
153	<i>Bill," says I, "there isn't any heart disease in your family, is there?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання підготувати до неприємних новин
154	<i>But no, sirree!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	звертання
155	<i>But what did he hit me for?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	виправдання
156	<i>By Geronimo! that kid can kick hard.</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	знак оклику у середині речення



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
157	<i>By St. Swithin, Mr. Smothers, we Wall street men have to work!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
158	<i>Do oxen make any noise?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
159	<i>do you dare to enter the camp of Red Chief, the terror of the plains?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	погроза
160	<i>Do you know what three divisions of people are easiest to over-reach in transactions of all kinds?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
161	<i>Do you think anybody will pay out money to get a little imp like that back home?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	вираження впевненості
162	<i>Does the trees moving make the wind blow?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
163	<i>God bless you!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
164	<i>God!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
165	<i>Great pirates of Penzance!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
166	<i>Ha! cursed paleface, do you dare to enter the camp of Red Chief, the terror of the plains?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	знак оклику у середині речення
167	<i>Have you got a gun about you, Sam?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
168	<i>Heaven help the wolves!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
169	<i>Hey, little boy!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	звертання
170	<i>Hist! pard</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	знак оклику у середині речення
171	<i>How can I ride to the stockade without a hoss?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	заперечення
172	<i>How far is it to the stockade, kid?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
173	<i>How long can you hold him?</i>	[НTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
174	<i>How many does it take to make twelve?</i>	[НTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
175	<i>I invoke your consideration of the scene – the marble-topped tables, the range of leather-upholstered wall seats, the gay company, the ladies dressed in demi-state toilets, speaking in an exquisite visible chorus of taste, economy, opulence or art; the sedulous and largess-loving garcons, the music wisely catering to all with its raids upon the</i>	[НАСІАС, URL];	Синтаксичне	парентеза	

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
	<i>composers; the melange of talk and laughter –and, if you will, the Wurzburger in the tall glass cones that bend to your lips as a ripe cherry sways on its branch to the beak of a robber jay.</i>				
176	<i>Is it fair to judge a man by his post- office address?</i>	[НАСІАС, URL];	Синтаксичне	питальне речення	обурення
177	<i>Me?" said the youngster</i>	[НТАОС, URL];	Синтаксичне	питальне речення	перепитування
178	<i>Me?" says I.</i>	[НТРОРС, URL];	Синтаксичне	питальне речення	перепитування
179	<i>Now, are you going to be good, or not?</i>	[НТРОРС, URL];	Синтаксичне	питальне речення	попередження
180	<i>Or would he rather have lemon drops?</i>	[НТАОС, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
181	<i>Pros't!</i>	[НТАОС, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
182	<i>Red Chief," says I to the kid, "would you like to go home?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
183	<i>Sam, do you know who my favourite Biblical character is?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання залучити комуні канта до розмови
184	<i>See what I can do with him?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення зухвалості
185	<i>Sol Smothers?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	перепитування
186	<i>Stranger," said he, "excuse me for troubling you, but do you know anybody in this here town named Solomon Smothers?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
187	<i>The man with the red tie" (<b>that was my cosmopolite</b>), said he, "got hot on account of things said about the bum sidewalks and</i>	[HACIAC, URL];	Синтаксичне	парентеза	

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
	<i>water supply of the place he come from by the other guy</i>				
188	<i>Tired is no name for it!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
189	<i>We were down South, in Alabama- <b>Bill Driscoll and myself</b>-when this kidnapping idea struck us</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	парентеза	
190	<i>Well, not so slow, do you think?</i>	[HACIAC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
191	<i>Were I Mr. Carnegie or Mr. Rockefeller I would put a few millions in my inside pocket and make an appointment with all the Park Commissioners (around the corner, if necessary), and arrange for benches</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	парентеза	

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
	<i>in all the parks of the world low enough for women to sit upon, and rest their feet upon the ground</i>				
192	<i>What am I to do?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
193	<i>What does it matter where a man is from?</i>	[HACIAC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	обурення
194	<i>What kind of a game is it?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
195	<i>What you getting up so soon for, Sam?" asked Bill</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
196	<i>What's he up to now?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення побоювання
197	<i>What's the trouble, Bill?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
198	<i>Whoa, now!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
199	<i>Why are oranges round?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	імітація дитячої мови
200	<i>Why, Bergman, man," sang Morley, dulcetly, "is this you?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
201	<i>Why?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
202	<i>With what result?</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	питальне речення	заперечення
203	<i>Work!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
204	<i>Would you like to have a bag of candy and a nice ride?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	пропозиція
205	<i>Wrong!</i>	[HTAOS, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
206	<i>You ain't going to let the chance go, are you?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення побоювання
207	<i>You better beware!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом
208	<i>You don't think he'll run away, do you, Sam?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення побоювання



№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
209	<i>You won't go away and leave me here alone, will you, Sam?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення побоювання
210	<i>You won't leave me long with him, will you, Sam?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	висловлення побоювання
211	<i>You won't take me back home again, Snake-eye, will you?</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	питальне речення	бажання дізнатися інформацію
212	<i>You're a liar!</i>	[HTRORC, URL];	Синтаксичне	окличне речення	емоційний підйом

## Додаток Г

## Стилістичні засоби вираження суб'єктивної модальності у новелах

## О. Генрі

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
213	<i>He kept us awake for three hours, jumping up and reaching for his rifle and screeching: "Hist! pard," in mine and Bill's ears, as the fancied crackle of a twig or the rustle of a leaf revealed to his young imagination the stealthy approach of the outlaw band.</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	оксюморон
214	<i>How far is it to the stockade, kid?" he asks, in a husky manner of voice</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
215	<i>I dodged, and heard a heavy thud and a kind of a sigh from Bill, like a horse</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	порівняння

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка а 1	Примітка 2
	<i>gives out when you take his saddle off.</i>				
216	<i>I dragged him out and poured cold water on his head for half an hour</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	гіпербола
217	<i>I never camped out before; but I had a pet 'possum once, and I was nine last birthday</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	Фігура	сіллепс
218	<i>I showed him the road to Summit and kicked him about eight feet nearer there at one kick</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	гіпербола
219	<i>I was about to put my opinion to the test by inquiring of this gentleman when you interrupted with your own—larger theory, I must confess.</i>	[HACIAC , URL];	Стилістична	фігура	пролепса

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
220	<i>I wasn't nervous or afraid; but I sat up and lit my pipe and leaned against a rock</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
221	<i>I went out and caught that boy and shook him until his freckles rattled</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	гіпербола
222	<i>I wish we hadn't made the ransom more than a thousand</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
223	<i>I'm Old Hank, the Trapper, Red Chief's captive, and I'm to be scalped at daybreak</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
224	<i>In ten minutes I shall cross the Central, Southern and Middle Western States, and be legging it trippingly for the Canadian border</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	гіпербола

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1	Примітка 2
225	<i>It contained inhabitants of as undeleterious and self-satisfied a class of peasantry as ever clustered around a Maypole</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
226	<i>It looked like a good thing: but wait till I tell you</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія
227	<i>Just then we heard a kind Of war-whoop, such as David <b>might</b> have emitted when he knocked out the champion Goliath</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	фігура семантична	алюзія
228	<i><b>King Herod,</b>" says he</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	фігура семантична	алюзія
229	<i>respectable and tight, a mortgage fancier and a stern, upright collection-plate passer and forecloser</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка а 1	Примітка 2
230	<i>Tell you the truth, Bill," says I, "this little he ewe lamb has somewhat got on my nerves too</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	літота
231	<i>That boy put up a fight like a welter-weight cinnamon bear</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	порівняння
232	<i>The kid was a boy of ten, with bas-relief freckles, and hair the colour of the cover of the magazine you buy at the news-stand when you want to catch a train</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	порівняння
233	<i>They weren't yells, or howls, or shouts, or whoops, or yawps, such as you'd expect from a manly set of vocal organs-they were simply indecent,</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	іронія

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка а 1	Примітка 2
	<i>terrifying, humiliating screams, such as women emit when they see ghosts or caterpillars</i>				
234	<i>We'll take him home, pay the ransom and make our get-away. We took him home that night. We got him to go by telling him that his father had bought a silver- mounted rifle and a pair of moccasins for him, and we were going to hunt bears the next day.</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	фігура	анафора

235	<i>We're making Buffalo Bill's show look like magic-lantern views of Palestine in the town hall</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	порівняння
236	<i>When I got to the cave I found Bill backed up against the side of it, breathing hard, and the boy threatening to smash him with a rock half as big as a cocconut</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	ампліфікація	порівняння
237	<i>Yes, sir, that boy seemed to be having the time of his life</i>	[HTROR C, URL];	Стилістична	троп	метафора
238	<i>"Sam," says he, "what's two hundred and fifty dollars, after all?"</i>	[HTROR C, URL];	Стилістичне	троп граматичний	риторичне запитання
239	<i>'Afghanistan?' the natives said to him through an interpreter.</i>	[HACIAC , URL];	Стилістичне	Фігура	випередження



240	<i>He –</i>	[НАСІАС , URL];	Стилістичне	фігура	замовчання
241	<i>How was it? "The men that breed from them they traffic up and down, but cling to their cities' hem as a child to the mother's gown."</i>	[НАСІАС , URL];	Стилістичне	Фігура	випередження
242	<i>of all the impudent–</i>	[HTROR C, URL];	Стилістичне	фігура	замовчання
243	<i>With the whole world for his–</i>	[НАСІАС , URL];	Стилістичне	фігура	замовчання

## Додаток Г

**Комбінація різних засобів вираження суб'єктивної модальності у  
новелах О. Генрі**

№	Приклад	Джерело	Рівень / вираження	Примітка 1
244	<i>Cleveland, or Pike's Peak, or Fairfax County, Va., or Hooligan's Flats or any place?</i>	[НАСІАС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Питальне речення + повтори
245	<i>How they <b>take it in!</b> Men, women and children--forgeries, water-and-salt lies--how they all <b>take it in!</b></i>	[НТАОС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + епіфора
246	<i>Now, now, now!</i>	[НТАОС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + повтор
247	<i>Oh, 'Smothers!'" exclaimed Morley. "Sol Smothers? Why, he lives in the next house to me. I thought you said 'Smithers</i>	[НТАОС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + іронія
248	<i>There was a dinner party on-- where had he been for a fortnight past?--what luck to thus run upon him!</i>	[НТАОС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + риторичне питання
249	<i>Whiff! He would have you on skis in Lapland. Zip! Now you rode the breakers with the Kanakas at Kealaikahiki. Presto! He dragged</i>	[НАСІАС, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + градація

	<i>you through an Arkansas post-oak swamp, let you dry for a moment on the alkali plains of his Idaho ranch, then whirled you into the society of Viennese archdukes.</i>			
250	<i>You had better apply to <b>the police</b>. <b>The police!</b>" said the old man</i>	[HTAOS, URL];	Комбінація синтаксичне + стилістичне	Окличне речення + стик

## SUMMARY

The research is devoted to the means of expressing subjective modality in O. Henry's short stories.

Object of research: modality as a grammatical category in English.

Purpose: to investigate theoretically the features of the category of modality and to analyze practically the means of expression of subjective modality in O. Henry's short stories.

Theoretical and methodological principles: key provisions of the theory of modality (Ch. Bally, F. Batsevych, S. Bernatska, V. Vinogradov, I. Vykhovanets, I. Halperin, F. Palmer, O. Khomutova).

Results: O. Henry uses grammatical, lexical, syntactic, stylistic means of expressing subjective modality, as well as their combinations. The most common grammatical means of expressing subjective modality. Their number was more than half (52.8%) of all studied drugs. Subjective modality at the grammatical level is expressed mainly by modal verbs, morphological affixes are less common. Syntactic (28.4%) and stylistic (12.4%) means of expressing subjective modality demonstrated the average frequency. Among the syntactic means of expressing subjective modality in Henry's short stories, the most common are interrogative sentences that perform various communicative and modal functions. Interrogative sentences are less common. Rarely – inversion and ellipse. The stylistic means of expressing subjective modality — tropes, stylistic figures, and amplifications — are roughly evenly distributed in O. Henry's short stories. Amplifications are somewhat more common. Lexical means of subjective modality (3.6%), as well as a combination of different means (2.8%) are the least common in the analyzed material. At the lexical level, modal words with the semantics of expressing confidence in the reported predominate, words with the semantics of expressing uncertainty in the probability of the reported are less common. In combinations of means of expression of subjective modality the combination of exclamatory

sentences with stylistic means is most often used, the combination of interrogative sentences with stylistic means is seldom used.

**Key words:** *modality, subjective modality, means of expression of subjective modality, short stories by O. Henry.*

**Декларація**  
**академічної доброчесності**  
**здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, \_\_\_\_\_ Вінтерголлер Аліна Сергіївна, студент(ка) 2 курсу,  
форми навчання \_\_\_\_\_ денна \_\_\_\_\_, факультету іноземної філології,  
спеціальність \_\_\_\_\_ 035 Філологія \_\_\_\_\_, освітньо-професійна програма  
\_\_\_\_\_ Переклад (англійський) \_\_\_\_\_, адреса електронної  
пошти \_\_\_\_\_ alina.safonenko@gmail.com \_\_\_\_\_,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему  
«Мовні засоби вираження суб'єктивної модальності в творах О. Генрі та особливості перекладу українською мовою»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата \_\_\_\_\_ Підпис \_\_\_\_\_ ПІБ (студента) \_\_\_\_\_